

SjømatNorge

ÅRSMELDING 2015

INNHOOLD

INNLEDNING	5
INDUSTRI.....	7
Melding til Stortinget om sjømatindustriens rammevilkår	7
Melding til Stortinget om kongekrabbeforvaltningen	7
Ny landings- og sluttseddelforskrift	7
Årsavgift Justervesenet	8
Aktiviteter og medlemsmøter	8
Pelagic Fish Forum.....	8
Minsteprisdrøftinger	8
Fiskeriforhandlinger	10
HAVBRUK	12
Stortingsmeldingen om vekst i havbruksnæringen.....	12
Produksjonsregulering.....	13
Bekjempelse av sykdom	14
Ny produksjonskapasitet.....	15
Utviklingskonsesjoner	15
Arealtilgang	15
Havbruksfond	16
Regionlagene.....	17
Havbruk vest.....	17
Havbruk midt.....	19
Havbruk nord.....	22
HANDEL OG MARKEDSADGANG	25
"Sjømatalliansen"	25
Markedsadgang til Den Eurasiske Unionen (Tollunionen)	26
Markedsadgang til Kina	29
MILJØ	30
Rømmingssikring	30
Sporing av oppdrettsfisk ved analyse av mineraler	31
Nytt obligatorisk miljøfond (OURO)	32
Kunnskapsbasert overvåking og forvaltning	32
Klimaspor for sjømat	32

EUs arbeid med utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon.....	33
Rent hav – en forutsetning for produksjon av sjømat	34
Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring	35
Miljørappport for sjømatnæringen.....	36
Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk	36
Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter	37
Revisjon av MOM-standardene.....	37
Status for utslipp av næringsalter	37
Miljøovervåking og dokumentasjon.....	38
Utrangert utstyr fra havbruksnæringen	38
Vannrammedirektivet	39
HELSE OG KVALITET	41
Regelverk.....	41
Sjømat hygiene - oppfølging etter Mattilsynets tilsynskampanje i hvitfisksektoren	41
EU-forordninger for animalske biprodukter	42
Internasjonalt arbeid.....	42
Hygieneregelverk – utfordringer i forhold til norske myndigheter	42
Konsum av sjømat.....	42
Forskning på helseeffekter	43
Eksportfasilitering.....	43
Merking.....	43
Fiskehelse	44
Transport av levende fisk.....	44
Beredskapsplaner havbruk.....	44
Lakselus	45
Fiskevelferd	45
Fiskefôr	46
Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn	46
Risikoanalyse	46
KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT	47
FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)	48
ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING	49
Tarifforhandlinger	49
Medlemsbistand.....	49
Endringer i Arbeidsmiljøloven	49
Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	49
Arbeid med reduksjon av sykefraværet	49
Kompetanse – utdanning – rekruttering.....	50

DELTAKELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER	52
Europeiske organisasjoner	52
Andre internasjonale organisasjoner	52
TILLITSVALGTE ORGANER.....	53
Bransjegruppe industri	53
Bransjegruppe havbruk.....	53
Sektorgrupper	54
PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ.....	54
Vedlegg:	56
Havbruksnæringens miljøfond - årsrapport 2015.....	56

INNLEDNING

Sjømat Norge er en landsomfattende næringspolitisk organisasjon for bedrifter innen fiskeindustrien, havbrukssektoren, fôrindustrien, fiskemel, teknologi og service, samt marin ingrediensindustri. Organisasjonen har 425 medlemsbedrifter som omfatter 10.204 årsverk. Sjømat Norge er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Sjømat Norge Service er en del av Sjømat Norge og inngår i regnskapet for 2015. Styret legger med dette fram en samlet årsmelding for 2015.

Styret i Sjømat Norge Service er ifølge vedtektene til enhver tid sammenfallende med styret i Sjømat Norge og styremøtene avvikles parallelt. Styret i Sjømat Norge har i 2015 hatt syv ordinære styremøter, fem telefonmøter og to skriftlig avholdte møter. Styret har behandlet 78 saker. Styret i Sjømat Norge Service har i 2015 hatt seks ordinære styremøter og ett telefonmøte og har behandlet 26 saker.

Etter forslag fra et internt organisasjonsutvalg behandlet generalforsamlingen 2015 endringer i vedtekter og forslag om navneskifte. Med virkning fra 26. mars 2015 endret organisasjonen navn fra Fiskeri- og havbruksnærings landsforening (FHL) til Sjømat Norge. Tilsvarende ble benevnelsen på organisasjonens servicevirksomhet endret fra Fiskeri- og havbruksnærings servicekontor til Sjømat Norge Service. Generalforsamlingen vedtok også endringer i vedtektene som åpner opp for nye medlemsgrupperinger. Målsetningen med å trekke inn nye medlemsgrupper er å gjøre organisasjonen til et sterkt talerør for større deler av sjømatsektoren. I første omgang er en rekke selskaper som leverer utstyr og teknologi til sjømatsektoren kommet inn som nye medlemmer.

Norge eksporterer rundt 95% av sjømaten som fiskes eller produseres i norske farvann. På det globale markedet er Norge blant verdens ledende sjømatnasjoner. I 2015 ble det eksportert sjømat for 74,5 milliarder kroner. Det er 8% økning fra året før og den høyeste eksportverdi noensinne. I volum ble det eksportert 2,6 millioner tonn, en nedgang på 2,2%. Omregnet til sjømatmåltider, sto norsk næring for en tilførsel på 36 millioner måltider hver dag i 2015.

Eksportverdien for fangstbaserte sektorer endte på 24,4 milliarder kroner. Torskfiskeeksporten økte med 8% til 13 milliarder, mens pelagiske arter som sild og makrell utgjorde 6,9 milliarder, en nedgang på 7%. Reker og skalldyr for 1,5 milliard kroner ble eksportert i 2015, det er 52% mer enn året før. Eksportverdien for havbruk (laks og ørret) endte på 50,1 milliarder kroner. Dette er en økning på 8%.

Det desiderte hovedmarkedet for norsk sjømat er EU-landene med en samlet import på 50 milliarder kroner. Mens EU økte med 17%, gikk Øst-Europa tilbake 50% til 3,1 milliarder kroner, noe som i stor grad tilskrives Russlands importstans på norsk fisk. Asia-markedet var i 2015 på 12,4 milliarder kroner (opp 3%), Afrika 2,2 milliarder (opp 0,5%), Nord-Amerika 4,7 milliarder (opp 30%), Sør-Amerika 1 milliard (ned 11%), Oseania 0,3 milliarder (ned 15%).

Sjømat Norge er opptatt av at Norge skal dra nytte av det store potensialet vi har som fiskeri- og havbruksnasjon. De rike fiskeressursene og våre store hav- og kystområder gir rom for økt mattilførsel og verdiskaping om de blir forvaltet på en god måte. En rekke utredninger fra bransjen, myndighetene og faginstitusjoner de siste årene dokumenterer et stort potensial for økt verdiskaping basert på marine ressurser fram mot 2050.

En forutsetning for vekst er at det gis politiske rammebetingelser og at næringen i samarbeid med myndigheter og kompetansemiljøer håndterer miljøutfordringer som måtte følge med økt produksjon. Sjømat Norge arbeider for at næringen skal drive miljømessig bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk. Samtidig er det en løpende politisk avveining av hvor stor miljøpåvirkning samfunnet kan akseptere fra alle typer matproduksjon. For sjømatnæringen

som i prinsippet har evighetens perspektiv, er det svært viktig at disse spørsmålene blir diskutert og avklart. Sjømat Norge jobber også for at forurensning fra omverden, som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat, skal reduseres.

De norske fiskeriene er de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Alle de store konsumfiskeriene er sertifisert internasjonalt gjennom MSC (Marine Stewardship Council). Industrifiskeriene er også sertifisert gjennom standarden IFFO-rs. Dette gjør at alle fiskemel- og fiskeoljefabrikker i Norge produserer på sertifiserte fiskeri. I økende grad opplever næringslivet at butikkjeder og andre krever ulike former for miljøsertifisering, og innenfor sjømatnæringen finnes det en rekke ulike sertifiseringsordninger næringsaktørene kan knytte seg til.

Det såkalte Sjømatindustriutvalget la frem sin rapport (NOU 2014:16) i 2014 med forslag om en rekke endringer i vilkårene for sjømatindustrien. Etter høringsrunden la regjeringen frem en melding til Stortinget der det er foreslått endringer på en rekke områder. Sjømat Norge støttet retningen i regjeringens forslag. Ikke minst er det foreslått vesentlige endringer i førstehåndsomsetningen og fiskesalgslagenes fullmakter. Organisasjonen har i 2015 lagt ned et betydelig arbeid med høringen av rapporten fra sjømatindustriutvalget, og politisk oppfølging av regjering og partiene på Stortinget.

Sjømat Norge har videre brukt betydelige ressurser knyttet til stortingsmeldingen om vekst i havbruksnæringen som ble offentliggjort i mars 2015. Meldingen har som mål å drøfte hvordan Norge kan øke verdiskapingen ved å fremme en ny og forutsigbar politikk for kapasitetsvekst. Meldingen bereder grunnen for en ny type produksjonsregulering som blir avgjørende for havbruksnæringens muligheter for utvikling og vekst, og Sjømat Norge har derfor arbeidet målrettet for å oppnå forståelse for at reguleringene må baseres på modeller som er kvalitetssikret og hensiktsmessige for næring og forvaltning.

Sjømat Norge har i 2015 avviklet Havbruksnæringens Miljøfond som siden 2011 har bidratt med utfisking av rømt fisk og overvåkningstiltak i et hundretall vassdrag. Fra 2015 har myndighetene gjennom forskrift etablert et obligatorisk fond under betegnelsen Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettslaks (OURO).

Arbeidet med bedring av kontrollen med lakselusnivåene i havbruksanlegg har høy prioritet. Det er fremdeles forbedringspotensial gjennom systematisk innsats, forskning og utvikling. Målet for næringen er å sikre vedvarende lave lusnivå i havbruk. I 2015 har flere nye metoder blitt kommersielt tilgjengelige, noe som er i tråd med strategien om å minimere bruken av legemidler mot lus.

Sjømat Norge er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området, og det er viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. Organisasjonen bruker også betydelige ressurser på oppfølging av regelverksutvikling nasjonalt og knyttet til EU-bestemmelser, og på oppfølging av globale standarder.

Arbeidet for bedre markedsadgang er en prioritert oppgave. Innsatsen på dette feltet gjennom "Sjømatalliansen" har fortsatt i 2015. Følgende organisasjoner deltar: Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den politiske plattformen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder.

I det følgende gis en gjennomgang av viktige saker Sjømat Norge har arbeidet med i 2015.

INDUSTRI

Sjømat Norge har en rekke medlemsbedrifter innen industrisektoren. Dette er bedrifter som driver i hvitfiskindustrien, pelagisk industri, fiskemel, fiskeolje og marin ingrediensindustri. I tillegg kommer en rekke medlemmer som driver med trading og eksport.

Melding til Stortinget om sjømatindustriens rammevilkår

Regjeringen Stoltenberg oppnevnte i 2013 et utvalg ledet av professor Ragnar Tveterås for å gjennomgå rammevilkårene for sjømatindustrien. Utvalget la frem sin rapport (NOU 2014:16) den 16. desember 2014. Utvalget foreslo omfattende endringer i rammeverket for fiskeflåte og fiskeindustri, og var svært tydelig på at sjømatnæringen trenger fleksibilitet for å styrke sin konkurransekraft i krevende og komplekse internasjonale markeder.

Rapporten fra sjømatindustriutvalget var på høring i 2015, og i november la regjeringen frem en melding til Stortinget om Sjømatindustriens rammevilkår. Regjeringen har foreslått endringer på en rekke områder, og Sjømat Norge støttet retningen i regjeringens forslag. Ikke minst er det foreslått vesentlige endringer i førstehåndsomsetningen og fiskesalgslagenes fullmakter.

Sjømat Norge har i 2015 lagt ned et betydelig arbeid med høringen av rapporten fra sjømatindustriutvalget, og med politisk oppfølging av regjering og partiene på Stortinget.

Melding til Stortinget om kongekrabbeforvaltningen

Regjeringen la i mars 2015 frem en melding til Stortinget om forvaltningen av kongekrabbe. Meldingen fikk bred støtte i Stortinget. Forslagene i meldingen var i all hovedsak sammenfallende med Sjømat Norges synspunkter, blant annet endring av kvoteåret, nedre størrelsesgrense for fartøy som skal fiske kongekrabbe, kvotetildeling basert på aktivitet i andre fiskerier og en videreføring av det etablerte forvaltningsregimet med kvoteregulert område i Øst-Finnmark og fritt fiske i øvrige områder.

Ny landings- og sluttseddelforskrift

Den nye landings- og sluttseddelforskriften ble vedtatt i april 2014, og trådte i kraft 1. januar 2015. Forskriften innebærer nye krav for kjøpere og produsenter. Sjømat Norge har i 2015 lagt ned en betydelig innsats for å sikre en praktisk implementering av de nye bestemmelsene, spesielt kravet om journalføring og adskillelse og merking av fangstene. Hovedmålet for Sjømat Norge har vært å sikre at veilederne som er utarbeidet tar tilstrekkelig hensyn til at fiskeindustrien må drive en effektiv og kvalitetsorientert produksjon. Samtidig har det vært viktig å forbedre ressurskontrollen og sikre like konkurransevilkår. Industriens hovedinnvendinger mot en del av bestemmelsene er at de er vanskelig å etterleve i praksis og at de vil kreve betydelige ressurser i form av tid- og arbeidskrevende operasjoner og administrativ oppfølging. Det har også blitt stilt spørsmål ved hvorvidt enkelte av kravene gir noen reell kontrollgevinst.

Sjømat Norge har gjennomført en rekke møter med Fiskeridirektoratet og Nærings- og fiskeridepartementet i det som har vært en tidkrevende prosess. Sjømat Norges forslag og innspill har blitt lyttet til og i stor grad fulgt opp av Fiskeridirektoratet. Det er imidlertid stadig enkelte områder som krever ytterligere oppfølging, og det må påregnes arbeid med denne saken også i 2016. Det har i hovedsak blitt gitt dispensasjoner fra gjeldende regelverk, og Fiskeridirektoratet har signalisert at de inntil endelige avklaringer foreligger og industrien har fått tilpasset seg vil håndheve forskriften tilbakeholdent.

Årsavgift Justervesenet

Høsten 2015 sendte Nærings- og fiskeridepartementet på høring et forslag om å endre finansieringsmodellen for Justervesenets tilsynsaktivitet. Det ble foreslått en årsavgift gradert etter omsetning, og dette ble også vedtatt etter høringen.

Bakgrunnen for omleggingen er at Justervesenet skal finansieres fullt ut gjennom brukerbetaling fra hver sektor, og i tillegg skal tilsynsvirksomheten trappes opp som følge av en overgang til risikobasert tilsyn.

Sjømat Norge påpekte i høringen at endringen av modellen ville innebære en svært stor økning i de fleste selskaperens kostnader knyttet til Justervesenet. Avgiftsmodellen som er valgt gir svært vilkårlige utslag, og det er meget uheldig at så store kostnadsøkninger nærmest over natten veltes over på næringsaktørene. Sjømat Norges krav til myndighetene er at avgiftsmodellen må vurderes på nytt, og at det ikke er saklig grunnlag for å øke tilsynsvirksomheten i så stort omfang som Justervesenet legger opp til.

Sjømat Norge gikk imot avgiftsøkningen da forslaget var på høring, og vil jobbe videre med denne saken i 2016.

Aktiviteter og medlemsmøter

Sjømat Norge har i 2015 gjennomført flere medlemsmøter rettet mot industrimedlemmer. Disse møtene er en god arena for dialog og informasjonsutveksling. Møtene har blitt avholdt i Tromsø og Ålesund, og det har vært god deltakelse på møtene. Tillitsvalgte og administrasjonen i Sjømat Norge har hatt stor aktivitet rettet mot Stortinget og politiske parti, forvaltningsmyndigheter, forskningsmiljøer og andre organisasjoner. Sjømat Norge har også avgitt høringsuttalelser i en rekke saker.

Pelagic Fish Forum

Sjømat Norge har i samarbeid med Norges Sjømatråd etablert et globalt forum for pelagiske konsumbedrifter. Første samling ble holdt i Istanbul i november 2012. I de påfølgende årene er det blitt arrangert to årlige samlinger: Én i tilknytning til Brussel Seafood Exposition i april, og én hovedsamling i november. Hovedsamlingen ble avholdt i Barcelona i 2013, i London i 2014, og i Dubai i 2015. Bedrifter fra hele verden er representert i Pelagic Fish Forum, og deltakelsen har økt fra år til år.

Minsteprisdrøftinger

Norges Råfisklag

Sjømat Norge har i 2015 gjennomført 3 minsteprisdrøftinger med Norges Råfisklag om minstepriser for torsk, hyse, sei og andre fiskeslag. Minsteprisene for torsk har vært økende gjennom 2015, noe som gjenspeiler markedsutviklingen. I hovedsak har omsetningen foregått på høyere prisnivåer enn fastsatte minstepriser, noe som er i tråd med Sjømat Norges prinsipielle synspunkt. Dette må til for å gi aktørene den fleksibilitet som trengs innenfor en næring der både flåte, industri og marked er differensiert.

Markedssituasjonen for torsk har styrket seg gjennom 2014 og 2015, og dette er reflektert i oppgangen i minsteprisene for alle størrelsesgrupper. Prisoppgangen skyldes både redusert kvote, bedre etterspørsel og betalingsvilje i markedene, utvikling av nye markeder og ikke minst svekkelsen av den norske kronen som har styrket konkurransekraften for norske eksportører. Samtidig ser vi at markedet er sensitivt for perioder med stor tilførsel. I minsteprisdrøftingene for torsk har Sjømat Norge vært opptatt av å justere minsteprisene på en nøktern måte, og at

markedet må styre utviklingen. For torskehoder har omsetningen og eksporten blitt kraftig påvirket av sviktende salg til det nigerianske markedet som følge av valutarestriksjoner og økonomiske problemer. Minsteprisen for torskehoder ble derfor redusert betydelig i desember 2015.

For sei og hyse er bildet mer blandet. Den kraftige økningen i hysekvoten sommeren 2015 ga seg umiddelbart utslag i prisreduksjon, og den økonomiske situasjonen i Brasil har hatt negativ effekt for prisen på klippfisk av sei. Også i flere afrikanske land har svekkelsen av oljeprisen medført en strammere valutasisituasjon og handelen med fisk har blitt redusert.

Sjømat Norge og Norges råfisklag ble i desember 2015 enige om å utrede mulighetene for et system med dynamiske minstepriser basert på markedsindikatorer. Dette vil være et sentralt arbeid for å få en mer fleksibel minsteprisfastsetting basert på markedsutviklingen.

Sjømat Norge har i 2015 også drøftet minstepriser for kongekrabbe, ferske reker, selvtilvirket tørrfisk og hval. Det ble oppnådd enighet om minstepriser for disse produktene.

Når det gjelder ferske reker er det et tilbakevendende problem at råstofftilgang, markedssituasjonen og omsetningsmulighetene, spesielt om sommeren, kan være svært varierende mellom sør og nord. Dette skaper tidvis stor prisvariasjon som det er vanskelig å fange opp gjennom statiske minstepriser.

Markedssituasjonen for rognkjeksrogn har vært vanskelig i flere år. Markedet er begrenset til Sverige og Danmark, og det er stor konkurranse både fra andre leverandører av rognkjeksrogn (Island og Grønland) og fra billigere rognprodukter. I tillegg har WWFs rødlisting av norsk rognkjeksrogn i Sverige ført til et sterkt press fra kundene om at produktet må miljømerkes. På grunn av den uavklarte markedssituasjonen har det ikke blitt gjennomført minsteprisdrøftinger for rognkjeksrogn i 2015.

Minsteprisene for hval ble justert i 2015, og det ble satt en minstepris for hele sesongen. De siste årene har det vært en noe høyere minstepris tidlig i sesongen, men fra kjøpersiden mente vi at det ikke lenger var grunnlag for en slik differensiering. Generelt sett har omsetningssituasjonen for hvalkjøtt bedret seg noe de siste årene, men det faktiske uttaket er fortsatt lavere enn de fastsatte fangstkvotene. Dette innebærer at det er rom for ytterligere vekst i omsetningen innenfor dagens forvaltningsopplegg. For å realisere ytterligere vekst er det imidlertid nødvendig å få normalisert handelen med Japan, og dette er noe Sjømat Norge har arbeidet med i 2015. Det kan se ut til å være en viss positiv utvikling, men det må påregnes ytterligere oppfølging dersom eksporten av hvalprodukter skal ta seg opp.

Merkevareforeningen Norsk Hval ble i 2012 stiftet for å løfte arbeidet med merkevarebygging for norske hvalprodukter i Norge. I tillegg er det utviklet en felles kvalitetsstandard for fangst og produksjon av vågehval som blir brukt av alle medlemmer. Medlemmene består av både hvalfangere og bearbeidingsbedrifter. Administrasjonen i merkevareforeningen blir ivaretatt av Fiskeriparken på Myre. Sjømat Norges Øyvind André Haram har vært styreleder fra november 2013.

Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag

Det har også i 2015 kun vært fastsatt minstepriser for fersk fisk. Det er gjennomført tre prisdrøftelser, og partene har kommet til enighet i alle drøftelser. Prisjusteringene har i stor grad fulgt samme takt som i de øvrige salgslagene for hvitfisk.

Kjøperorganisasjonene mener auksjonene i Surofi gir et for stort handlingsrom til rederne, med det resultat at mange fangster trekkes fra auksjonen eller selges under den såkalte akseptprisen. Partene er enige om å følge utviklingen på dette området.

Vest-Norges Fiskesalslag

Sjømat Norge, NSL og Vest-Norges Fiskesalslag gjennomførte prisdrøftinger ved starten av sesongen 2015. Det ble oppnådd enighet om nye minstepriser.

Norges Sildesalgslag

Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag ble ikke enige om minsteprisene for nordsjøsild da partene møttes til prisdrøftinger den 28. april 2015. Partene oppnådde heller ikke enighet under meklingen den 12. mai. Det var hovedsakelig minstepris etter 1. juli det var uenighet om. Den 10. august fastsatte Sildelaget ensidig minsteprisen for nordsjøsild på et høyere nivå enn skissen som var lagt frem av meklingsnemnda.

Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag drøftet den 24. august 2015 minstepriser på makrell i Ålesund. Partene ble enige om å videreføre minsteprisene, slik at prisene i 2014/2015-sesongen også gjelder for 2015/2016-sesongen.

Sjømat Norge og Norges Sildesalgslag ble enige om å innføre en prøveordning med en dynamisk minsteprismodell for Norsk vårgytende sild høsten 2015. Gjeldende minstepris skal være 80% av oppnådd auksjonspris i en referanseperiode som omfatter de to foregående ukene. Prøveordningen skal evalueres våren 2016.

Etter bruddet mellom Sjømat Norge og Sildelaget i desember 2014, forelå det ingen prisavtale for råstoff til mel- og oljeanvendelse for 2015. Bruddet kom som følge av uenighet om standarder for avsiling. Minsteprisene i 2015 har imidlertid blitt fastsatt i tråd med prisindikatormodellen som har blitt benyttet de senere årene. Partene ble i desember 2015 enige om en prisavtale for 2016.

Fiskeriforhandlinger

Forvaltningen av de fleste store fiskebestandene i Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen skjer gjennom internasjonalt samarbeid. Utgangspunktet for forvaltningen er vitenskapelige råd fra Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Fordelingen av andeler mellom partene er et sensitivt tema, og de siste årene har det vært uenighet mellom kyststatene om fordelingen av både makrell, kolmule og norsk vårgytende sild.

De norske forhandlingsdelegasjonene ledes av Nærings- og fiskeridepartementet, og består i tillegg av representanter fra Utenriksdepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystvakten, Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt og Sjømannsforbundet. Også andre organisasjoner deltar i enkelte forhandlinger.

Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjon

Fellesforvaltningen mellom Norge og Russland har fungert godt i mange år, og det er etablert tradisjoner for ansvarlig, langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressursene. I 2015 ble forhandlingene for 2016 avholdt i Astrakhan i Russland. Total torskekvote for 2016 ble fastsatt til 894.000 tonn, samme nivå som i 2015.

For Sjømat Norge er det et viktig prinsipp at kvotene settes på bærekraftig nivå, og at det er størst mulig stabilitet i kvotefastsettelsen for å unngå store svingninger i ressurstilgangen og uro i markedene.

Totalkvoten for hyse i 2016 ble økt til 243.000 tonn, noe som innebærer en betydelig økning fra 2015. Bakgrunnen for den store kvoteøkningen er endring av bestandsmodellen som brukes som grunnlag for rådgivningen. Deler av kvoteøkningen ble iverksatt allerede i 2015, og la umiddelbart et betydelig press på hysemarkedene. Dette illustrerer problemene med store

endringer i kvotene, og at slike er svært uheldige i et markeds- og verdiskapingsperspektiv. Større grad av forutsigbarhet og mindre årlig variasjon i kvotenivåene er derfor et viktig poeng for Sjømat Norge også i de internasjonale kvoteforhandlingene.

For snabeluer og blåkveite er det for 2016 bare små justeringer i kvotene fra 2015. Ressurssituasjonen i Barentshavet er fortsatt svært positiv, selv om det for 2016 ikke vil bli åpnet for loddefiske i Barentshavet.

Makrell

Under makrelldrøftelsene i Clonakilty i oktober 2015 ble Norge, EU og Færøyene enige om å videreføre trepartsavtalen som ble inngått for 2015. Partene ble enige om en totalkvote (TAC) på 895.900 tonn makrell for 2016. Kvoten er fastsatt ut fra en ny forvaltningsplan for makrell og innebærer en reduksjon på 15% fra kvoten for 2015. Det er satt av 15,6% av TAC til landene som har valgt å stå utenfor kvoteavtalen; Island, Russland og Grønland.

Norsk vårgytende sild

Kyststatene kom ikke til enighet om forvaltningen og fordelingen av nvg-sild i løpet av 2015. Det er derfor ikke inngått en kystsatsavtale for 2016. Partene er imidlertid enige om at totalfangsten av nvg-sild i 2016 bør være i tråd med ICES-anbefalingen på 316.876 tonn, en økning på 12% i forhold til kvoterådet for 2015.

Norge og EU har inngått en avtale for norsk vårgytende sild og kolmule, og avtalen gir Norge en nvg-sildkvote på 193.294 tonn.

Kolmule

Etter flere forhandlingsrunder i løpet av 2015 ble det slått fast at det ikke var mulig å komme til enighet om verken totalkvote eller andeler til hver enkelt kyststat for kolmule i 2016.

Norge og EU har inngått en bilateral avtale som inkluderer artene norsk vårgytende sild og kolmule. Norge kan fiske 300.950 tonn kolmule i 2016, en reduksjon på 197.223 tonn i forhold til 2015.

Nordsjøen

I desember 2015 ble det inngått en bilateral fiskeriavtale mellom Norge og EU om forvaltningen av felles fiskebestander i Nordsjøen og gjensidige fiskemuligheter i hverandres farvann. Kvotene ble fastsatt i tråd med vedtatte forvaltningsstrategier og råd fra ICES.

HAVBRUK

Sjømat Norge har medlemsbedrifter innenfor hele verdikjeden av havbruk. Den dominerende arten i norsk havbruk er atlantisk laks, med regnbueørret som den andre viktige kommersielle arten. I tillegg har Sjømat Norge også medlemsbedrifter som produserer marine arter og skjell, herunder renseskjell. I antall produserte fisk er renseskjell i ferd med å ta igjen antall produserte regnbueørret. Sjømat Norge organiserer også brorparten av fiskefôrprodusentene.

2015 ble et nytt sterkt økonomisk år for laksesektoren, til tross for de markedsmessige utfordringene næringen har, blant annet i forhold til det Russiske og Kinesiske markedet. Selv om inntjeningen for øyeblikket er god, så er det grunn til å bekymre seg for en betydelig økning i produksjonskostnadene. Som en konsekvens av lave oljepriser har vi for tiden en valutasituasjon som er særs gunstig for eksportnæringer som sjømatsektoren. Hvis kronkursen derimot hadde vært på samme nivå som i 2012 ville det i dag vært flere produsenter som hadde drevet med tap. Det er viktig for Sjømat Norge å ha et stort kostnadsfokus når næringspolitikk skal utformes, for å sikre at næringen er robust nok til å takle både en økonomisk situasjon med en høyere kronkurs og lavere markedspriser på laks og ørret.

Flere viktige saker som berører næringens aktiviteter og videre utvikling har stått på sakskartet i løpet av året. Blant de viktigste sakene hvor Sjømat Norge har engasjert seg er de følgende:

Stortingsmeldingen om vekst i havbruksnæringen

Regjeringens arbeid med Stortingsmelding om vekst i havbruksnæringen har som mål å drøfte hvordan Norge kan øke verdiskapingen ved å fremme en ny og forutsigbar politikk for kapasitetsvekst. Meldingen ble offentliggjort uken før årsarrangementet 20. mars 2015, og ble drøftet både under medlemsmøtet og generalforsamlingen. Medlemmene konkluderte blant annet med at:

«FHL stiller seg bak Nærings- og fiskeridepartementets målsetting om «økt verdiskaping basert på forutsigbar, bærekraftig vekst og bedre miljøtilpasning i oppdrettsnæringen».

Departementet legger opp til et system hvor en handlingsregel knyttes til produksjonsområder. I praksis innebærer dette at produksjonen vil reguleres ut fra miljøstatus i et gitt område. Resultatet vil være at også selskaper som driver forsvarlig må ta et solidarisk ansvar for redusert miljøkvalitet. FHL mener at det ikke kan legges opp til en kollektiv avstraffelse, og at handlingsregelen derfor må knyttes til lokaliteter og ikke produksjonsområder. I tillegg er tillatelsene tenkt knyttet til et større antall produksjonssoner enn dagens fiskeridirektoratets regioner, og det legges opp til endringer i det interregionale biomassetak. I sum vil dette kunne gi redusert fleksibilitet for samordnet brakklegging av større områder, dårligere utnyttelse av sjøareal, mindre grad av videreforedling og i verste fall en betydelig redusert produksjon for enkelte selskaper.

FHL støtter forslaget om at det i dag kun er lus om er egnet som en miljøindikator for en handlingsregel, men mener det er feil at denne skal vurderes ut fra lusenivåene på ville laksebestander. Det er verdt å påpeke at det blant annet er store variasjoner i lusebestanden på villfisk i områder uten havbruksvirksomhet, og det er urimelig at naturlige svingninger i lakselus populasjonen skal regulere veksten i havbruksnæringen. FHL kan heller ikke se at det i dag finnes en sikker målemetode for å kvantifisere effekten av mengde lakselus fra oppdrett på villfisk. Lakselus som miljøindikator må derfor kun baseres på lusenivå på lokalitet.

Stortingsmeldingen medfører ikke at næringen får en forutsigbar vekst, men legger heller et grunnlag for reduksjon av norsk havbruksproduksjon.

FHL mener at deler av premissene for meldingen ikke i tilstrekkelig grad bygger på faglig kunnskap og fremstår som et storskalaforsøk som kan føre til betydelig skade på næringen, og få omfattende økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser i form av nedskalering av produksjonen og tap av arbeidsplasser i en rekke regioner. En gjennomføring av meldingen vil skade mangfoldet i norsk oppdrettsnæring og i særdeleshet mindre og mellomstore lokalt eide selskap.

FHL kan ikke se at konsekvensene som følger av stortingsmeldingen er tilstrekkelig utredet. FHL ber om at stortingsmeldingen konsekvensutredes før den eventuelt pånytt sendes på høring.»

I arbeidet overfor Næringskomiteen før behandlingen i Stortinget, opplevde Sjømat Norge at komiteen fikk en bedre forståelse for næringens betydning. Komiteen holdt fast på regjeringens innstilling om at lus er den ene miljøparameteren som skal regulere veksten. Dette samsvarte med Sjømat Norges oppfatning. Det ble også tverrpolitisk enighet om å ha en teknologinøytral tilnærming til den videre utviklingen innen havbruk. Videre ble det bestemt at havbruksnæringen ikke burde pålegges en egen arealavgift, men at vederlaget heller skulle gå til kommunene (se avsnitt lenger nede). Det var også viktig at komiteen påpekte at ordningen med interregionalt biomassetak skulle videreføres.

En av de mer utfordrende merknadene fra Næringskomiteen var at «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, slutter seg til at det utarbeides forslag til produksjonsområder der aktører innenfor området blir ansvarliggjort for produksjonsområdets samlede miljøbelastning». Som en konsekvens av dette har Sjømat Norge forsøkt å finne alternative måter for regulering.

Etter Stortingets behandling av Stortingsmeldingen har det vært jobbet målrettet for å få gjennomslag for organisasjonen sitt syn, samt forsøke å komme med alternative løsninger til regulering. Hovedutfordringen med det opprinnelige forslaget var at for å sikre en god og målrettet oppfølging av produksjonsområdene, burde disse gjøres så små som mulig. Samtidig tilsa hensynet til fleksibilitet at områdene burde gjøres så store som mulig, for å sikre et stort virkeområde for den enkelte tillatelse. For å utarbeide alternative forslag som ivaretok begge disse to interessene ble det nedsatt en arbeidsgruppe fra Bransjegruppe Havbruk bestående av Elin Tveit Sveen (leder), Sveinung Sandvik, Alf Jostein Skjærvik, Snorre Jonassen og Jon Arne Grøttum (sekretær).

Høringsutkastet til ny produksjonsregulering vil bli sendt i løpet av våren 2016.

Produksjonen skal reguleres basert på resultater fra Havforskningsinstituttets modell. Denne skal forsøke å estimere den effekten lakselus i oppdrett har på overlevelse av vill laksefisk. Sjømat Norge har vært kritisk til både modellen i seg selv, og hvordan prosessen med videreutvikling av modellen har vært gjennomført. Det er blant annet all grunn til å stille spørsmål om hvordan andre relevante fagmiljøer er blitt inkludert i dette arbeidet. Siden modellen tar mål av seg å levere datagrunnlag for reguleringen av havbruksnæringen, må det stilles strenge krav til presisjon og sikkerhet i de estimatene som fremkommer basert på lusetellingene fra anleggene.

Produksjonsregulering

Ved behandlingen av høring om nytt produksjonsregime januar 2014, var det et stort sprik i hvordan de ulike bedriftene oppfattet den beste fremtidige produksjonsreguleringen. Et produksjonsreguleringssystem som har en stor grad av fleksibilitet og en best mulig

markedsmessig tilpasning av produksjonen er imidlertid noe hele næringen ønsker, men det var store forskjeller i hvordan bedriftene så for seg dette. Som en konsekvens av betydelig uenighet i medlemsmassen konkluderte styret med at det ikke var riktig å avgi en enhetlig uttalelse om videreutvikling av MTB-systemet.

Som et resultat av at det var et ønske om å få etablert et produksjonsregime som sikrer en større grad av fleksibilitet ble det under Generalforsamlingen 2015 vedtatt en kompromissløsning som la opp til et system som ga mulighet for en biomasseøkning ved årsskiftet utover dagens fastsatte MTB-grenser:

«Norsk havbruksnæring bør ha et reguleringsregime som gir nødvendig mulighet for markedstilpasning for å kunne opprettholde et uttak av fisk gjennom hele året, uten at dette går på bekostning av produksjonsvolumet. Basert på disse forutsetningene ønsker FHL et nytt reguleringsregime hvor MTB gradvis øker inn mot nyttår, og reduseres igjen i løpet av våren. Målet med den foreslåtte løsningen er ikke vekst, men å gi selskaper mulighet til å overføre biomasse og slaktevolum fra 3. tertial til 1. tertial.»

Forslaget er flere ganger blitt presentert for politisk ledelse i NFD, som har valgt å ikke prioritere denne saken basert på at den var blitt behandlet tidligere uten at organisasjonen kom frem til en enhetlig uttalelse om endring av reguleringsregime.

Bekjempelse av sykdom

Som følge av ulike typer virussykdommer er flere selskaper blitt pålagt en krevende sanering i en strategi for bekjempelse av sykdom. Næringen har tidligere diskutert flere ulike tiltak for avhjelpe de selskaper som har kommet i denne situasjonen. Grovt sett kan de foreslåtte tiltakene oppsummeres slik:

- Statlig kompensasjon for pålagt stamping-out. Noe lignende som landbruket har ved sykdomstilfeller/utbrudd som fører til pålagt utslakting.
- Oppbygging av næringsfond som kan kompensere næringsutøvere som blir pålagt destruksjon/utslakting. Grunntanken er at en slik handling er «til alles beste».
- Forskjellige former for forsikringsordninger. Forsikringsordninger som kan dekke slike tilfeller vil være særs dyre.

Utover ovennevnte mulige tiltak vil operasjonelle regulerende tiltak kunne avbøte situasjoner der bedrifter blir rammet av pålegg om sanering. Forhåndsklarerte reservelokaliteter, muligheter for flytting av fisk, midlertidig utvidet MTB m.m. kan være avbøtende. I en slik situasjon vil man i de aller fleste tilfeller være avhengig av rask respons/behandling hos alle involverte. Sjømat Norge har derfor i en henvendelse til Nærings- og fiskeridepartementet bedt om ordninger som:

- Forenklet saksbehandling for samlokalisering, samt mulighet for midlertidig samlokalisering på tvers av regiongrensene.
- Mulighet for en midlertidig flytting av tillatelser til andre regioner.
- Mulighet for midlertidig utleie av tillatelser til andre selskaper som har tilstrekkelig produksjonskapasitet til å kunne utnytte denne.
- Samtidig ble det bedt om at sektormyndighetene gis anledning til, og oppfordres til, å vise fleksibilitet i forhold til å kunne gi midlertidig utvidet kapasitet på lokaliteter. Dette kan benyttes som en kompensasjon for redusert lokalitetskapasitet som følge av sanering.

Ny produksjonskapasitet

Norsk lakse- og ørretproduksjon har stagnert og det har praktisk talt ikke vært noe vekst i uttaket av laks og ørret siden 2012. Mest sannsynlig vil det ikke være noe vesentlig økning i uttaket før tidligst 2018.

Regjeringen har tilbudt 5% vekst mot strenge miljøkrav. Kravene i den opprinnelige høringen som ble sendt ut 23. juni 2014, var opprinnelig at lusenivåene ikke skulle overstige 0,1 voksen hunnlus i snitt per fisk. I den endelige forskriften var kravet satt til at det ikke skal være mer enn 0,2 voksne hunnlus per oppdrettsfisk i snitt på lokaliteter der konsesjoner med utvidet kapasitet benyttes. Grensen på 0,2 skal holdes ved bruk av maksimalt to medikamentelle behandlinger per produksjonssyklus. Søknadsfristen til kapasitetsøkningen var 1. september 2015, og hele 88% av tillatelsene valgte å melde sin interesse for økningen. Det var ingen andre forutsetninger for å søke enn at siste frist for å innløse den nye kapasiteten er 1. desember 2016. Betaling av vederlag må skje 2 uker før. Det er liten grunn til å tro, med de betingelsene som er satt, at dette vil medføre noen vekst av betydning.

Tildelingen av de grønne konsesjonene ble ferdigstilt 2. september ved at Gruppe C var ferdigbehandlet. Tildelingen skjer etter at det i 2013 ble lyst ut 45 nye tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret. Tillatelsene ble tildelt innenfor tre grupper med noe ulike vilkår, hvorav 10 tillatelser i Gruppe C. Behandlingen av klagen i Gruppe C innebærer at alle tillatelsene har blitt tildelt, og at saksbehandlingen av tildelingsrunden 2013 er ferdigstilt i forvaltningen.

Utviklingskonsesjoner

Nærings- og fiskeridepartementet sendte 12. juni 2015 et forslag på høring om etablering av utviklingstillatelser. I sin oppsummering av forslaget viste myndighetene blant annet til at:

- Utviklingstillatelser skal bidra til økt omstilling og innovasjon i næringen.
- Teknologi skal gjøres kjent slik at den over tid kan komme hele næringen til gode.
- Tillatelsen blir tildelt for inntil 15 år med mulighet til å kunne konvertere til kommersiell tillatelse etter en viss tid, mot et vederlag.

Sjømat Norge stilte seg svært positiv til at Nærings- og fiskeridepartementet 20. november 2015 vedtok forskriften, da dette anses som et viktig bidrag til å operasjonalisere tilgjengelig kunnskap for kommersiell drift med bruk av ny teknologi og driftsformer. Dagens forskningstillatelser er ikke egnet for dette, og utviklingstillatelsene vil derfor være et viktig bidrag til en videreutvikling av næringen. Større utviklingsprosjekter er svært ressurskrevende, og disse utviklingstillatelsene vil være et viktig insitament for å starte denne type prosjekter. Skal man kunne realisere det betydelige potensialet som norsk havbruksnæring har, er teknologiutvikling en forutsetning for at vi blant annet skal kunne ta i bruk større deler av vårt kystareal som med dagens teknologi er uegnet for lakse- og ørretproduksjon.

Arealtilgang

Arealtilgang er i dag en av de største begrensningene for en videre utvikling av havbruksnæringen. Dette skyldes i stor grad en restriktiv holdning blant de regionale myndigheter til å avsette areal som kan benyttes til havbruk. Regionlagene i Sjømat Norge har lagt ned en stor innsats i arbeidet med fylkeskommuner og kommuner, og med de interregionale planene som er i ferd med å utarbeides. I dette arbeidet har FHF sine prosjekter med å kartlegge de store ringvirkningene, og det begrensede arealbeslaget havbruksnæringen representerer, vært viktig dokumentasjon for å argumentere for en vekst i kommunene.

På grunn av det store antall kystkommuner og fylkeskommuner som Sjømat Norge må forholde seg til, er det viktig at organisasjonen jobber målrettet og bruker tilgjengelige ressurser på en

best mulig måte. Målet er å få størst mulig gjennomslag for at sjøareal som er godt egnet for havbruk, blir benyttet til matproduksjon. Det er derfor konkretisert en plan for å jobbe mot det overordnede målet «Bidra til at havbruksnæringen får tilgang til tilstrekkelig sjøareal for å sikre en god områdeforvaltning og muliggjøre videre vekst».

Havbruksfond

Fra 2016 etablerer myndighetene et havbruksfond med det mål "å sikre en rimelig fordeling av inntektene til alle kommuner og fylkeskommuner" med havbruksvirksomhet. I oktober 2015 inviterte Nærings- og fiskeridepartementet til å gi innspill til hvordan vederlaget fra kapasitetsendringer skal fordeles (jf. Innst. 361 S 2014–2015). Departementet ba om innspill om hva som er tjenlige fordelingsnøkler for å ivareta dette målet.

Bakgrunnen for saken er en årelang diskusjon omkring etablering av en særbeskatning av havbruksnæringen i form av en arealavgift, og saken har ved flere anledninger vært behandlet av tillitsvalgte i Sjømat Norge. Skepsisen til innføring av en slik særbeskatning har vært knyttet til følgende forhold:

- En pålagt avgift vil kunne svekke lønnsomhet og derigjennom forverre muligheten for videreutvikling av selskapene.
- Lønnsomheten svinger i næringen og pålagte avgiftstiltak må innrettes slik at disse ikke rammer uforholdsmessig hardt eller svekker konkurransefortrinn også frem i tid. Inntjeningen i næringen kan være en helt annen om få år; tidspunktet for innføring av nye avgifter er sjelden gunstig når inntjeningen er som best i en bransje.
- Kystkommunene er over tid mest tjent med å ha lønnsomme selskaper med høyt aktivitetsnivå som bidrar til verdiskaping. Det aller viktigste havbruksnæringen kan gjøre for et lokalsamfunn, er å bygge lønnsomme virksomheter med stabil og langsiktig drift.
- Ringvirkningene av næringens aktiviteter er allerede store. For hver 1000 kr i omsetning får man tilsvarende i tiliggende næringer. Dette bidrar både lokalt og regionalt til positiv utvikling av kystsamfunnene.
- Det er en risiko for at pålagt arealavgift vil gå til statskassen og ikke direkte til kommunene. Mange selskaper legger betydelige beløp igjen i frivillige tiltak; disse kan gå tapt eller reduseres i omfang dersom næringen blir pålagt en ny avgift. Utfallet kan dermed bli at enkelte kommuner får mindre midler å rutte med og at kommuner og næring i fellesskap får mindre styring med bruk av midler.

Sjømat Norge var derfor positiv til forslaget om at vederlaget for videre vekst skal gå til kommuner og fylkeskommuner. I et godt samarbeid med Nettverket for fjord- og kystkommuner (NFKK) ble det utarbeidet et felles hørings svar om havbruksfondet. I fellesforslaget fra organisasjonene foreslås det at inntektene for vederlag fordeles ut fra følgende nøkkel:

- Prinsipielt mener vi at vederlaget uavkortet skal gå til lokale myndigheter, men for å bidra til en rask og klar avklaring så aksepterer vi at 20% av vederlaget går til staten.
- Hoveddelen, 60%, bør fordeles mellom kommunene ut fra den enkelte kommunes andel av total lokalitetskapasitet. Organisasjonene mener at dette vil være en rettferdig fordeling hvor de kommunene som har vært gode til å tilrettelegge for havbruksaktivitet tilgodeses med en relativ større andel av midlene enn de kommuner som i mindre grad har havbruksaktivitet i sin kommune.
- En mindre del, 10%, fordeles mellom kommunene ut fra den enkelte kommunes andel av nytildelte/utvidede lokaliteter. Denne tildelingen er ment som en kompensasjon for arbeidet med å tilrettelegge for ny havbruksaktivitet i kommunen.
- Det er nå en rekke initiativ til å etablere interkommunale arealplaner. I flere av disse initiativene har fylkeskommunen spilt en viktig rolle. En bedre samordning av arealplaner og

andre fellestilltak mellom kommunene vil i fremtiden bli enda viktigere. Med den rollen Fylkeskommunen i dag har med å samordne denne type aktiviteter, bør 10% av midlene gå til fylkeskommunene fordelt ut fra det enkelte fylkes andel av total lokalitetskapasitet. Det bør ligge en forutsetning i tildelingene til fylkeskommunene om at midlene skal benyttes til samordning av fellestilltak relatert til havbruksaktivitet, på tvers av kommunegrensene.

Regionlagene

Sjømat Norge har tre regionale havbrukslag med direkte organisasjonsmessig tilknytning til Bransjegruppe havbruk. Disse het tidligere hhv. Vestnorsk, Midtnorsk og Nordnorsk havbrukslag. Nye navn er hhv Sjømat Norge havbruk vest, midt og nord. Lagene er for enkelthets skyld omtalt som hhv Havbruk Vest, Midt og Nord. I det følgende gis et sammendrag av årsmeldingene fra regionlagene.

Havbruk vest

Havbruk vest har i 2015 vært ledet av et arbeidsutvalg (AU) bestående av leder Sveinung Sandvik, nestleder Elin Tveit Sveen, Erik Osland, Geir Magne Knutsen, Veronica Sandnes, Håvard Tennebø og Sicelie Troland. Administrasjonen har bestått av regionsjef Hans Inge Algrøy.

Laget hadde ved utgangen av året 47 medlemsbedrifter, herav 40 lakse- og ørretprodusenter innenfor matfisk og settefisk, 2 selskaper som driver med andre arter og 5 selskap innen forskning, utdanning mv. Medlemsmassen omfatter 280 av i alt 350 konsesjoner for matfiskproduksjon av laks og ørret i regionen, dvs. 80% av alle matfiskkonsesjoner i regionen. Ettersom de fleste settefiskanlegg er tilknyttet fullintegreerte konsern, drives også en tilnærmet tilsvarende andel av smoltproduksjonen i regionen av selskap med medlemskap i Sjømat Norge havbruk vest. Havbruk vest har i 2015 hatt 12 støttemedlemmer.

Aktivitet

Havbruk vest har hatt betydelig aktivitet i 2015. Arbeidsutvalget avholdt 5 fysiske møter i 2015 og 3 telefonmøter og det er behandlet 25 saker. Dette omfatter både regionale beslutningssaker og høringsaker. To av medlemmene i Arbeidsutvalget er medlemmer i Bransjegruppe havbruk. Ytterligere en person fra medlemsbedrift i regionen var medlem av bransjegruppen i 2015. Dette gir en god sammenheng mellom saker og aktivitet i regionlaget og den nasjonale aktiviteten i organisasjonen.

Floraen av aktuelle møter og konferanser er stor, og mange med tilknytning til næringen har i driftsåret 2015 arrangert møter som representanter fra arbeidsutvalg og administrasjon i Havbruk vest har deltatt på. Havbruk vest har i egen regi arrangert årsmøte på Solstrand i februar 2015, og det tradisjonelle høst-/julemøtet i Bergen i november. Laget har også en aktiv rolle i AqKva-konferansen på Stord som arrangeres i januar hvert år.

Mange av medlemsbedriftene har engasjert seg sterkt i arbeidet med lusekontroll og andre fellestilltak som felles fiskehelsenettverk, lusetelleteam, mfl. Medlemsaktiviteten og kontakten medlemmene imellom har på det grunnlag vært svært stor også i 2015.

Også i 2015 ble det arrangert leppefiskkonferanse i samarbeid med Norsk Sjømatsenter, og innsatsen på dette området har utviklet nettverk som arbeider med utveksling av informasjon om bruk av leppefisk, utfisking, overvintring og dessuten kunngjøring av forskningsresultat omkring leppefisktema, regelverk mv. Arbeidet med rensefisk blir stadig viktigere og er inne i en positiv utvikling.

Det har vært avholdt 2 rømmingssikringskurs på Vestlandet i 2015 hvor ca. 160 personer deltok.

Politisk arbeid

I 2015 inviterte Havbruk vest seg til møte på Stortinget med Stortingsbenkene fra Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane om aktuelle saker i de tre fylkene.

Stortingets Næringskomité var i Florø og på Svanøy sommeren 2015 og besøkte da flere medlemsbedrifter i området. Det er god kontakt mellom Havbruk vest og fylkeskommuner og kommuner i konkrete saker. Regionale kystsoneplaner kan nevnes som et eksempel på samarbeidsområde.

Prosjektarbeid

Havbruk vest utfører arbeid for prosjektene Lusalaus, for 4 regionale telleteam for lus i Hordaland, for Hordaland Fiskehelsenettverk og for Hardangerfjordlauget, alle viktige fellesprosjekt i regionen.

Ringvirkningsanalyse for Rogaland og Hordaland som ble utarbeidet av NOFIMA ble ferdigstilt i 2015. Analysen ble presentert for politikere i Rogaland i et møte den 4. november og på medlemsmøte i Havbruk Vest den 5. november 2015.

Lakselussituasjonen

Lakselussituasjonen i regionen har vært langt bedre i 2015 enn den var i 2014, men med noen variasjoner. Mye av årsaken til dette kan tilskrives at sjøtemperaturen sommeren 2015 var lavere enn året før og store mengder smeltevann fra den snørike vinteren har kommet ut i fjordene sommeren 2015.

Dette kan være en god indikasjon på at det ikke bare er havbruksnæringen selv som kan påvirke lusesituasjonen, men at mye må tilskrives de årlige variasjonene i naturen. Det utføres imidlertid et godt arbeid blant oppdrettselskapene for å holde lusemengden under forskriftsbestemt nivå og bedriftene legger ned stor innsats for å begrense lusepåslag og rense fisk for lus. Det er gledelig at bruk av ulike typer renseskiver lykkes godt og øker i omfang. Det er behov for å holde sterkt fokus på lusesituasjonen også i 2016.

Rømming

Stormen NINA som rammet Hordaland i januar 2015 gav dette fylket en dårlig start på året når det gjelder rømming. Stor innsats fra bedriftene som ble rammet medførte imidlertid at gjenfangsten ble rekordhøy og nettotallene mye bedre enn det kunne se ut til da stormen raste. Nesten 90% av rømt regnbueørret ble gjenfanget og mye av de ca. 50.000 triploide laksene som rømte ble også gjenfanget. Utover dette har rømmingstilfellene i regionen vært få og 2015 inngikk i historien som et av de beste årene mht. rømming av fisk fra oppdrettsanlegg.

Se øvrig omtale under kapittel Miljø.

Dyrevelferd

Det er viktig at næringen har en aktiv rolle i arbeidet med dyrevelferd og svinnproblematikk i havbruk. Havbruk vest vil ha fokus på dette i 2016.

Vannforskriften

Arbeidet med Vannforskriften kulminerte i 2014 med høringsuttalelse til tiltaksprogram for de neste 6 år, men det var ny høringsrunde i Rogaland og Hordaland i 2015. Lakselus og rømming var i første omgang tatt ut av tiltaksprogrammet fordi det skal innhentes mer kunnskap om disse faktorenes eventuelle påvirkning på vannkvalitet. Det er svært viktig å følge utviklingen av den kunnskapsinnhenting som nå er i gang på dette området og hvordan denne kunnskapen implementeres i det videre arbeidet med Vannforskriften. Havbruk vest vil fortsatt fokusere på dette. Det er viktig at også bedriftene engasjerer seg i dette arbeidet gjennom å delta på møter i regi av regionale vannmyndigheter.

Bergverk

Myndighetene har signalisert en offensiv gruvepolitikk i Norge. Det er viktig at det stilles miljøkrav til denne aktiviteten, og at avfall fra gruvedrift ikke slippes ut i havet til skade for havbruksnæringen. Sett i lys av både vannforskriftens krav til rent vann og sjømatnæringens behov for rent produksjonsmiljø er det viktig å minne myndighetene på at dette må være en viktig del av vurderingen rundt gruvedrift. Laget vil også i 2016 ha fokus på planen for Engebøfjellet.

Havbruk midt

Havbruk midt har i 2015 vært ledet av et arbeidsutvalg (AU) bestående av leder Alf Jostein Skjærvik, nestleder Stig Nidar Selvåg, Knut Staven, Asgeir Hasund, Roald Dolmen og Morten Strøm. Med bakgrunn i at Marine Harvest Norway AS har meldt seg ut av Sjømat Norge, har medlemmene i arbeidsutvalget fra deres bedrifter blitt løst fra tillitsvalgtrollen, slik at siste halvår har arbeidsutvalget bestått av Alf Jostein Skjærvik, Stig Nidar Selvåg, Roald Dolmen og Morten Strøm. Administrasjonen har bestått av regionsjef Knut A. Hjelt.

Laget hadde ved årsskiftet 64 medlemmer hvorav 16 var hovedmedlemmer. Antall støttemedlemmer var ved årsskiftet 8.

Aktivitet

Havbruk midt har hatt betydelig aktivitet i 2015. Arbeidsutvalget har hatt 9 protokollførte møter i 2014, 4 av disse pr telefon. Vi har i tillegg hatt flere telefonmøter for enkeltsaker, blant annet i forkant av bransjegruppemøtene. Det har også vært gjennomført et møte med forvaltningen (Fylkesmenn, Mattilsyn, Fiskeridirektorat, Fylkeskommuner) i regionen.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i en rekke prosjekter, politiske møter, saker for Sjømat Norge sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk. Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt ned betydelig med engasjement og arbeid i vervet. I tillegg har det vært gjennomført medlemsmøter i form av fysisk møte og telefonmøte. I forbindelse med soneprosjektet har det vært gjennomført 2 møter for alle havbruksbedrifter i Midt-Norge.

Det ble gjennomført en årssamling i Trondheim 24. – 25. februar, med godt oppmøte. Årssamlingen ble gjennomført i samarbeid med akvARENA.

Andre saker det har vært arbeidet med er Vanddirektivet og Vannregionutvalget, Veiforum Trøndelag, akvARENA, Marin Strategiplan, soneprosjektet og Samarbeidsrådet for Trondheimsfjorden.

Politiske aktiviteter

En av lagets viktigste oppgaver er å skape interesse og ønske om å videreutvikle havbruksnæringen regionalt. Det arbeides derfor mye med å informere om havbruksnæringen, og ikke minst næringens betydning både regionalt, nasjonalt og globalt. Det er mangel på kunnskap både om hvordan moderne havbruk drives, og om det betydelige arbeidet som gjøres for å sikre en miljømessig, økonomisk og sosial bærekraftig utvikling. Målgruppen for dette arbeidet er både nasjonale og regionale politikere, og forvaltningen.

Vi har hatt kontakt med fylkespolitikere i Trøndelag, men ikke med fylkespolitikere i Møre og Romsdal. Havbrukslaget har ikke mulighet for å gjennomføre møter med hver enkelt kommune, men oppfordrer kommunene til å inviteres oss til sine møter. I samband med arbeidet med interkommunal arealplan for kommunene på Nordmøre har vi vært i informasjonsmøte hvor alle kommunene deltok.

Arbeidsutvalget har hatt to møter med politisk sekretær i Nærings- og fiskeridepartementet hvor det har blitt informert om pågående sonearbeid i Midt-Norge, samt gitt innspill til stortingsmeldingen om bærekraftig vekst. I tillegg er det en rekke fora og uformelle møteplasser hvor regional næringspolitikk blir satt på agendaen.

Arealtilgang

I Møre og Romsdal er det igangsatt flere interkommunale prosesser for samordning av kystsonerplanene. Det arbeidet som har kommet lengst er planen for Romsdalsfjorden og Nordmøre. Det har vært møter med prosjektledere om arbeidet, og interne møter mellom de bedriftene som har interesser i området.

Flere kommuner i regionen er i ferd med å oppdatere/rullere sine kystsonerplaner. Det kan være utfordrende å få informasjon om når de enkelte kommunene setter i gang arbeidet, men i de fleste tilfeller har lokale havbruksbedrifter hatt anledning til å komme med innspill. Det finnes dessverre eksempler på vedtatte kystsonerplaner hvor næringen ikke er blitt involvert i prosessene og hvor tilgang på areal er vanskeliggjort. I visse tilfeller synes det også som om rikspolitiske retningslinjer mht. arealplanlegging ikke blir tilstrekkelig fulgt opp.

Rekruttering

Næringen vil ha et økende behov for nye medarbeidere. Som en konsekvens av dette har havbrukslaget i flere år arbeidet for rekruttering fra høyskole/universitet i regionen. Det er positivt at blant annet NTNU nå i mye større grad selv tar ansvar for dette. Men havbrukslaget har deltatt aktivt i «Eksperter i team», hvor studenter fra ulike studieretninger løser problemstillinger relatert til havbruk. NTNUs etablering av «Brohode Frøya» er viktig i denne sammenheng, og dette er en arena hvor næringen deltar.

Blått kompetansesenter som er et samarbeid mellom fylkeskommunen, Frøya videregående skole og næringslivet er et satsingsområde som betyr mye for rekruttering og samarbeid i hele regionen. Nasjonale kompetansesentre som bl.a. HI, VI og NMBU har knyttet seg opp mot blått kompetansesenter, noe som bidrar til økt aktivitet med utgangspunkt i regionen.

Professorat

Et bedriftsprofessorat ble etablert i 2014 og stillingen ble besatt i november samme år. Professoratet er finansiert av næringsbedrifter og næringsrelaterte bedrifter i Midt-Norge for fem år. NTNU har forpliktet seg til å videreføre professoratet etter næringens finansieringsperiode. For en videre oppbygging av et fagmiljø som er sterkt på miljøforskning og miljøspørsmål i forbindelse med påvirkning fra næringen, har det vært viktig at professoratet ble etablert. Samtidig vil dette være et fagmiljø som vil kunne utfordre og komplimentere andre fagmiljøer som i dag arbeider med disse problemstillingene.

Miljøet er under oppbygging og NTNU har den senere tiden utlyst flere post. Doc. stillinger og stipendiat-stillinger som vil styrke miljøet framover. Samtidig er det allerede etablert god kommunikasjon mellom enkeltbedrifter som deltar i finansieringen og NTNU. Prosjektsamarbeid er på gang og også samarbeid mht. forsøksfasiliteter og oppfølginger i felt. Gjennom videreutvikling av dette samarbeidet og tett dialog mellom akademia og næring vil bedriftsprofessoratet være et aktivum for næringen samtidig som det vil bidra til å bygge kompetanse og et sterkt fagmiljø ved NTNU.

Soneprosjektet

Soneprosjektet har som formål å "Organisere produksjonen med den hensikt å gjøre havbruksnæringen robust med tanke på å hindre spredning av agens, og som et virkemiddel for å kontrollere agens som er negativt for fiskehelse og miljø." Alle havbruksbedrifter i Midt-Norge deltar i soneprosjektet og det er forankret i Marin Strategiplan (fylkeskommunen i Trøndelag), Fiskeridirektoratet og Mattilsynet. I arbeidet med å etablere et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag

for å sikre en rasjonell planlegging av sonestruktur, har Sintef Fiskeri og havbruk på oppdrag fra prosjektet utarbeidet en rapport; "Soneinndeling og naturlige branngater i Midt-Norge" basert på strømdata og modellering. Prosjektet er finansiert av næringsutøverne i Midt-Norge.

En ønsker også å utarbeide "Beste Praksis" manualer innen forskjellige områder til bruk i næringen. Formålet er å implementere beste praksis slik at en minimaliserer risiko for smitte av uønsket agens mellom og innen soner. Dette er et arbeid som vil bli delt opp i flere delprosjekter og hvor mulig igangsetting vil bli behandlet av næringen på nyåret 2016.

Som en del av sonearbeidet er det arrangert tre møter om soner i 2015 hvor alle bedriftene i regionen har vært invitert. Slike sonemøter har hatt som formål å fortløpende forankre arbeidet i næringen samtidig som møtene beslutter "veien videre".

Fiskehelse

Den største utfordringen på fiskehelseområdet siste år har vært lakselus hvor Nordmøre og Nord-Trøndelag ble hardt rammet. En kombinasjon av fraværende effekt av forskjellige lusemidler og tekniske problemer gjorde at næringen kom for sent i gang med effektiv lusebehandling. Gjentakende lusetall som lå over regelverkets grenser har medført pålegg om biomassenedtak på flere lokaliteter. Næringen har også, som ledd i lusebekjempelse, frivillig gjennomført forsert utslakting.

I tett samarbeid med bedrifter og forvaltning har næringen tatt ansvar for å organisere utsett, slakting, brakklegging og samordnet og styrket beredskap. Det har blitt utarbeidet en såkalt masterplan for bekjempelse av lakselus, en plan som gjelder hele regionen og som har en tidshorisont over flere utsett. I samarbeid med spesielt Mattilsynet vil denne være retningsgivende for lusearbeidet framover. Med bakgrunn i arbeidet som er utført vil en stå bedre rustet til å møte uforutsette situasjoner i framtiden. Næringen har vist stor evne til omstilling og utvikling, og ikkemedikamentell lusebekjempelse har blitt stadig forbedret gjennom arbeidet som har vært gjort.

Regionen har en målsetting om på sikt å minimalisere utbrudd av PD, noe som blir operasjonalisert gjennom blant annet sonetenking og tett samarbeid mellom bedrifter. Når det gjelder SAV2, praktiserer forvaltningen en grense mellom Nord- og Sør-Trøndelag. Påvisninger nord for denne grensen blir pålagt destruksjon/utslakting eller flytting av fisk sørover. Dette har store konsekvenser for bedriftene hvor viruset påvises og er avhengig av forvaltningens håndtering av påvisning. I regionen er det et godt samarbeid mellom næring og forvaltning, men en ser det som uholdbart i lengden at enkeltbedrifter/næringen i Midt-Norge skal ta alle utgiftene ved en bekjempelse som blant annet har som mål å beskytte næringen nord for regionen.

Både lusebekjempelsen og PD-bekjempelse har store samfunnsmessige ringvirkninger, blant annet ved at planlagt slakting forskutteres og slakteriene i perioder ikke har fisk tilgjengelig, med dertil hørende permitteringer.

Miljødokumentasjon Nordmøre

Fase to i Miljødokumentasjon Nordmøre ble avsluttet i 2014, og bestod da av registreringer av næringsalter over to perioder. Sluttrapporten ble ferdigstilt i 2014.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Prosjektet "Miljødokumentasjon Trøndelag" har som formål å dokumentere miljøeffektene av oppdrettsaktiviteten i Trøndelag. Denne type dokumentasjon er en forutsetning for en saklig og rasjonell vurdering av dagens drift, og et faglig grunnlag for en vurdering av hvordan næringen kan utvikle seg videre i regionen. I prosjektet legges det opp til et nært samarbeid mellom forvaltning og næring i både utforming av prosjektet, gjennomføring og gjennomgang av

resultater. Prosjektet har følgende delprosjekter:

- Skjellprøveanalyser fra to referanseelver i tilknytning til Trondheimsfjorden og Namsenfjorden.
- Overvåkning innsig av laks ved bruk av kilnot. To referansestasjoner ved Kvaløya Vikna og Agdenens.
- Videreutvikling strømodeller
- Eutrofiering (gjennomføres på definerte referanseområder)
- Sammenstilling av eksisterende MOM C Undersøkelser + to referansemålinger
- Sammenstilling av annen tilgjengelig miljødata (lus i anlegg, medisinbruk, MOM B, m.m.)

I tillegg er det gjennomført en litteraturstudie, med en samling og oppsummering av tilgjengelig relevant informasjon for Trøndelag. Innsamling av resultater og oppsummering/skriving av delprosjektene har foregått i 2015. For tiden arbeides det med en sammenstilling slik at sluttrapport vil bli utgitt våren 2016. Det arbeides med å finansiere overvåking av eutrofiering for kommende sesong slik at en kan supplere eksisterende data med data over to år. En tidsserie på minimum to år vil styrke datagrunnlaget vesentlig, og under forutsetning av finansiering vil sluttrapporten bli oppdatert som en del av prosjektet.

Havbruk nord

Havbruk nord har i 2015 vært ledet av et arbeidsutvalg (AU) bestående av leder Snorre Jonassen, nestleder Tor Anders Elvegård, Renate Larsen, Roy Alapnes og Odd Strøm. I tillegg har 1. vara Line Ellingsen deltatt på flere møter og saker gjennom året. Administrasjonen har bestått av regionsjef Marit Bærøe.

Laget hadde ved utgangen av året 39 medlemsbedrifter. Sjømat Norge Havbruk Nord har i 2015 hatt 31 støttemedlemmer.

Aktivitet

Havbruk Nord har hatt betydelig aktivitet også i 2015. Arbeidsutvalget har hatt 7 møter, 2 av disse pr telefon. Vi har i tillegg hatt en rekke kortere telefonmøter. Arbeidsutvalget får oversendt sakspapirer og protokoller fra Bransjegruppe Havbruk, og det legges i stor grad opp til at regionlagsmøtene avholdes i forkant av bransjegruppemøter slik at leder kan ta med innspill og eller vedtak fra regionlaget ved behandling av saker i bransjegruppe havbruk.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i ulike prosjekter, saker for Sjømat Norge sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk. Arbeidsutvalgets medlemmer, særlig leder, har lagt ned et betydelig engasjement og arbeid i vervet for Havbruk nord.

Havbruk Nord gjennomførte årssamling for medlemmene i Tromsø 8. januar med 266 registrerte deltakere. På programmet sto faste årsmøtesaker, de nyeste tall på ringvirkninger og verdiskaping, status på miljøfondsarbeidet og ulike løsninger for ny havbruksteknologi for å hindre rømming. Vi fikk oppdatert informasjon om samfunnsbetydningen av havbruksnæringen og ble presentert for ungdommens fremtidsvisjoner for havbruksnæringen sett fra YoungFish sitt ståsted. Møtet ble arrangert i forkant av Ewos sin nyttårskonferanse. Havbruk nord ser nytten av å arrangere årssamlingen i tilknytning til nyttårskonferansen. Dette er et samarbeid på arrangementsnivå, der vi samarbeider om praktiske løsninger med hotell og registrering. For øvrig er dette to separate møter med hver sine adskilte program.

Medlemsmøte 2.-3.juni i Svolvær hadde 65 deltakere. Dette var et møte for medlemmer og støttemedlemmer og ble arrangert dagen før Europharmas Lofotseminar. Hovedtema for medlemsmøtet var vekst og bærekraft, som en følge av Stortingsmelding 16 om bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Dag to var tema lusehåndtering, med fokus på nye

løsninger, både mekaniske og biologiske. Disse møtene viser seg å være viktige i arbeidet med god lusekontroll, da kunnskapsformidling og deling av erfaring er avgjørende for det videre arbeidet.

Medlemsmøte 4.-5.november i Bodø samlet 95 deltakere, kun medlemmer og støttemedlemmer. Hovedtema på dette møtet var en videre oppfølging av Sjømat Norges behandling av St. mld. 16 om vekst og bærekraftkriterier. I tillegg la Sjømatrådet frem fakta og tall om markedssituasjonen, og det ble rettet et fokus på kampanjer, omdømmebygging og ny kampanje for Laks er Viktig. Vi startet et arbeid på Nasjonal Transportplan 2018-2029 som grunnlag for årsmøtebehandling av samme sak januar 2016. Andre tema var arealtilgang og viktigheten av gode, kunnskapsbaserte kystzoneplaner som tilrettelegger for næringsutvikling. Dag to var holdningsskapende arbeid i lusehåndteringen hovedtema.

Politiske aktiviteter

Medlemsbedriftene i nord gjør et solid og godt arbeid mot politikere på lokalt nivå for å løfte kunnskapen om næringen og for å sikre bedre rammebetingelser. Dette gjelder særlig i saker om disponering av areal, der det er svært viktig at bedriftene gir tydelig tilbakemelding til kommunene om hvilket behov næringen har fremover.

Administrasjon og tillitsvalgte har deltatt på flere møter med Fylkeskommunene og ordførere i de tre nordligste fylkene i anledning aktuelle saker.

Det tradisjonelle frokostmøtet med Stortingets representanter fra nord i Oslo ble avholdt våren 2015. Rammebetingelser og vekst for havbruksnæringen var tema, med et særlig fokus på samferdselsutfordringer i landsdelen.

Havbruk nord har brukt mye tid på Stortingsmeldingen om forutsigbar og bærekraftig vekst i Norsk lakse- og ørretoppdrett det siste halvåret i 2015.

Arbeidet med NTP

At sjømaten kommer trygt og raskt frem til markedene er en forutsetning for lønnsomhet, trafikkikkerhet og omdømme, derfor er samferdsel og arbeidet med nasjonal og regional transportplan viktig for havbruksnæringen. Arbeidsutvalget har satt av ressurser til dette arbeidet, og for å bistå i forberedelser og utarbeidelse av uttalelse til NTP våren 2016 er Transportutvikling og Stig Nerdal leid inn. Arbeidet med NTP vil fortsette utover våren 2016, med høringsprosess i mars.

Trygg Sjømattrailer

Som en følge av en utfordrende situasjon med økt mengde vogntog på norske vinterveier fortsetter Sjømat Norge samarbeidet med Statens Vegvesen om prosjektet Trygg Trailer for sjømatnæringen. Prosjektet startet som et initiativ fra Nova Sea AS på Lovund, som inviterte Havbruk nord med på samarbeidet slik at vi kunne spre prosjektet i resten av næringen. Denne oppfordringen tok vi, og prosjektet har nå vært gjennomført på laksepakkerier i region nord i tre vintersesonger, og i tillegg har vi fått med resten av sjømatnæringen i 2015. Vegvesenet er svært positiv til prosjektet og mener dette er et viktig grep fra sjømatnæringens side, og har som en følge av dette satt av mer midler til å utvide prosjektet til å bli nasjonalt og til å favne alle brukere av tungtransport. Transporttjenestekjøperne har også et ansvar for at bilene som benyttes til fisketransport er egnet for norske vinterveier, så prosjektet er et viktig grep for å få bedre kontroll over vogntogsikkerheten.

Luseprosjektet

Luseprosjektet i Nordnorge koordineres av veterinær Kristin Ottesen, denne funksjonen sammen med de sub-regionale koordinatorene (fiskehelsetjenestene) er svært viktig i arbeidet

med å samkjøre oppdretterne, bistå og motivere. Oppdretterne i nord har gjort en svært god innsats i lusebekjempelsen, dette arbeidet blir minst like viktig i 2016.

Havbruksnæringens Miljøfond

Miljøfondet er i utgangspunktet avsluttet. På nyåret 2015 viste det seg at det fortsatt var midler igjen i det opprinnelige fondet i nord, som styringsgruppen holdt av til en søknad fra Altaelva Laksefiskeri og Interessentskap (ALI). Derfra var det kommunisert ut i media at innslaget av rømt laks var stort. Etter dialog med ALI ble det konkludert med at det var utfordrende å oppdrive et hensiktsmessig prosjekt, derfor ble midlene fordelt på to andre prosjekter som gikk på overvåking og utskyting av oppdrettslaks i hhv Nordland og Troms ved Ferskvannsbiologen og Finnmark ved Naturtjenester i Nord. Når disse prosjektene avsluttes ved utgangen av 2015, er det nordnorske fondet brukt opp. Vi mottok høsten 2015 en søknad om støtte til felle i Sautso (Altaelva), men søknaden kom dessverre for sent. Havbruksaktørene i nord har betalt inn og disponert 8,5 mill på villaksprosjekter over 4 år for å overvåke bestandene og ta ut rømt oppdrettsfisk i over 28 vassdrag i Nordland, Troms og Finnmark.

Arctic Race of Norway

I august 2015 finansierte ti nordnorske oppdrettsselskaper sammen med Norges Sjømatråd ett av hovedsponsoratene til sykkelløpet Arctic Race of Norway (ARN). Avtalen ga rett til å eksponere Laks er viktig-kampanjen og ble inngått mellom ARN og Sjømat Norge for 2015 med opsjon på forlengelse for ytterligere tre år.

På siste medlemsmøte i 2015 ble resultatene av ARN-sponsoratet presentert. Tiltaket anses som vellykket og med god effekt i hele regionen, og det tas sikte på å fornye kontrakten for 2016 til og med 2018. Administrasjonen i Sjømat Norge vil, dersom vi lykkes i å reise tilstrekkelig kapital, gå i forhandlinger med ARN med det mål å komme fram til en avtale for arrangementet som i 2016 blir gjennomført i Helgelandsregionen.

Finnmarksløpet

I løpet av 2015 ble det forhandlet fram en sponsoravtale med Finnmarksløpet som er Europas lengste hundeløp og som går av stabelen i mars 2016. Det er store forventninger til samarbeidsavtalen som er finansiert av 4 oppdrettsselskap i Finnmark, (Cermaq Finnmark, NRS Finnmark, Grieg Seafood Finnmark og Lerøy Aurora AS) Laks er Viktig og Sjømat Norge og som gir rettigheter til eksponering av Laks er viktig-kampanjen i forbindelse med arrangementet.

Glimtkampanjen laks.no

Det er etablert et sponsorsamarbeid med fotballaget Bodø/Glimt, omtalt som Glimtkampanjen. Flere havbruksbedrifter i Nordland har bidratt til å sponse fotballklubbens drakter med en laks.no-logo, samt skilt med "Laks er viktig" på stadion. Havbruk nord har bidratt med 30.000,- i 2015.

HANDEL OG MARKEDSADGANG

Omlag 95% av all sjømat fra Norge eksporteres til over 130 land. En stabil og mest mulig uhindret adgang til markedene er derfor viktig for norske sjømatprodusenter. Norge har gjennom mange år hatt markedsadgangsutfordringer til en rekke sentrale markeder. Det er all grunn til å rope et varsko for at Norges utfordringer kan tilta i de kommende årene og at norsk sjømatnærings posisjon kan svekkes i forhold til andre sjømatleverandører. Vi ser nå en situasjon hvor stadig flere tunge sjømatnasjoner inngår frihandelsavtaler med EU. Chile, Sør-Korea og Canada er slutført, og nå forhandler EU med USA om en Trans-Atlantisk Handelsavtale; TTIP. Det kan bli krevende for norsk sjømatnæring hvis ikke Norge også får på plass bedre løsninger. Trans-Pacific Partnership (TPP) er en handelsavtale som ble inngått 5. oktober 2015 etter syv år med forhandlinger mellom tolv land rundt Stillehavet. Blant annet inneholder TPP-avtalen tiltak for å redusere handelsbarrierer. Den amerikanske regjeringen har vurdert TPP som ledsageravtale til den foreslåtte TTIP-avtalen mellom USA og EU.

"Sjømatalliansen"

På initiativ fra Sjømat Norge ble Sjømatalliansen etablert i august 2014. Følgende organisasjoner deltar: Sjømat Norge, Norges Fiskarlag, Fiskebåt, Norges Sildesalgslag, Norges Råfisklag, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd og NSL. Den sentrale politiske plattformen for alliansen er at de offensive handelsinteressene må styrkes og det må sikres fri markedsadgang for norsk sjømat til alle viktige markeder. Hovedfokus vil i en første fase ligge på arbeidet for å sikre en vesentlig forbedring av markedsadgangen til EU. EU mottar 60% av norsk sjømateksport, og 70% av denne er tollbelagt. Men også markedsadgang til øvrige markeder vil inngå i arbeidet.

Næringens mangelfulle adgang til EU-markedet er den siste tiden aktualisert gjennom flere ulike saker; EUs frihandelsavtaler med Chile, Sør-Korea og Canada som gir tilnærmet fri adgang til EU-markedet, de pågående forhandlingene mellom USA og EU og ikke minst den manglende videreføringen av våre tollfrie kvoter til EU. Situasjonen i Den Eurasiske Unionen (Russland, Hviterussland, Kazakhstan, Kirgisistan og Armenia) samt Ukraina og Kina m.fl. synliggjør også behovet for gode og stabile rammebetingelser til vårt viktigste marked, EU.

Sjømatalliansen engasjerte seg i 2015 tungt for å få på plass videreføring av tollfrie kvoter for en lang rekke sjømatprodukter ved eksport til EU. Disse forhandlingene ble fra norsk side ført parallelt med forhandlinger om størrelsen på Norges økonomiske bidrag til EØS-samarbeidet. Både Sjømat Norge og Sjømatalliansen tok til orde for at norske myndigheter må benytte de muligheter som ligger i flere parallelle forhandlinger, der EU og Norge har ulike interesser. En avtale mellom EU og Norge ble ferdigstilt i juli 2015. Avtalen er ennå ikke trådt i kraft, men vil innebære:

- Nye tollfrie kvoter for filet og bearbejdede produkter som fryst makrell og fersk sild
- Økning på 50% av nåværende kvote for krydder- og eddiksild
- Forlenget avtaleperiode fra fem til syv år

I tillegg til engasjement i forbindelse med videreføring av tollfrie kvoter ved eksport til EU har Sjømat Norge og Sjømatalliansen i 2015 også engasjert seg aktivt i arbeidet med å ferdigstille en ny stortingsmelding for handel; den såkalte "Globaliseringsmeldingen". Høringsuttalelser er avgitt og det har også vært deltakelse i muntlige høringer på Stortinget.

I forbindelse med forslag til statsbudsjett for 2016 deltok både Sjømat Norge og Sjømatalliansen med kommentarer i flere stortingskomiteer for å fremføre budskap om sjømatnærings behov for forbedret markedsadgang.

På tampen av 2015 gjennomførte Sjømatalliansen en todagers samling i Brussel. Målsetningen med samlingen var strategidiskusjoner og koordinering av alliansens videre arbeide samt oppdatering på aktuelle handelspolitiske utfordringer. Ett av temaene som ble diskutert var hvordan man skal sikre en optimal utnyttelse av de administrative ressursene hos de organisasjoner som inngår i Sjømatalliansen. Det ble også gjennomført nyttige møter med representanter for EUs foredlingsindustri og med kabinettet til Handelskommisæren i EU.

Sjømatalliansen med et sterkt lag i forbindelse med samlingen i Brussel. Fra venstre ser vi Asbjørn Warvik Rørtveit (Norges Sjømatråd), Geir Andreassen (FHF), Jonny Berfjord (Fiskebåt), Audun Maråk (Fiskebåt), Geir Ove Ystmark (Sjømat Norge), Sveinung Flem (SUROFI), Kjell Ingebrigtsen (Norges Fiskarlag), Trygve Myrvang (Norges Råfisklag), Trond Davidsen (Sjømat Norge), Svein Reppe (NSL), Paul Oma (Norges Sildesalgslag), Torkel Thorsen (NHO), Kristin Alnes (Sjømat Norge), Øystein Valanes (Norges Sjømatråd) og Otto Gregussen (Norges Fiskarlag). Foto: Roald Gulbrandsen/NHO.

Markedsadgang til Den Eurasiske Unionen (Tollunionen)

Sovjetunionens opphør i 1991 markerte starten på flere år med rask vekst i handelen med sjømat til markeder i øst. Russland utviklet seg i løpet av få år til å bli det største enkeltmarkedet for norsk sjømat. Eksportverdien for sjømat utgjorde i 2013 omlag 6,6 milliarder kroner, litt mer enn 10% av den samlede norske sjømateksporten dette året. Det hadde vært en gradvis vekst i eksporten fra tilnærmet null etter rubelkollapsen i 1998. Også andre markeder i det tidligere Sovjetunionen opplevde betydelig vekst, blant annet Hviterussland.

Veksten i eksporten til de tidligere sovjetstatene ble ledsaget av økende utfordringer med særlig veterinære hindre. I første rekke var dette en utfordring i forbindelse med eksport til Russland, hvor norsk rødfisknæring i årsskiftet 2005/2006 ble helt utestengt etter påståtte funn av tungmetaller. Etter en gradvis åpning og normalisering av handelen - som medførte at det i april 2012 på det meste var 35 norske laks- og ørretslakterier godkjent for eksport til det russiske markedet - økte de veterinære utfordringene i omfang og omfattet i stadig større grad også

handelen med skalldyr, hvitfisk og pelagisk fisk. Etableringen i 2014 av Den Eurasiske Unionen (Russland, Hviterussland, Kazakhstan, Kirgisistan og Armenia - den såkalte "Tollunionen") medførte at utfordringer som tidligere særlig gjorde seg gjeldende i forhold til Russland, også ble merkbare i andre deler av det tidligere Sovjetunionen. Det er særlig et felles veterinært regelverk for Den Eurasiske Unionen som har skapt problemer.

Importstopp til Russland

Svært mye lå inntil for vel ett år siden til rette for at Russland skulle videreføre sin posisjon som det største markedet for norsk sjømat. Slik gikk det ikke. Med virkning fra 7. august 2014 ble det fra russisk side innført importstopp av sjømat fra Australia, EU, Canada, USA og Norge. Importstansen kom som følge av vestlige sanksjoner mot Russland grunnet urolighetene i Ukraina.

Etter innspill fra Sjømat Norge vedtok Nærings- og fiskeridepartementet høsten 2014 følgende tiltak for å bøte på noen av problemene som følge av importstoppen:

- Laks: Maksimal tillatt biomasse på konsesjonsnivå kunne økes midlertidig med 6% til og med 31. mars 2015
- Ørret: Maksimal tillatt biomasse på konsesjonsnivå kunne økes midlertidig med 20% til og med 31. mars 2015
- Sild: Ordningen med fleksibilitet til å overføre ufisket kvote av norsk vårgytende sild fra 2014 til 2015 ble utvidet til 20% av fartøyskvoten

I tillegg ble det gitt anledning til at GIEK kunne bruke U-landsordningen til å reforsikre GIEK Kredittforsikrings nye og eksisterende forsikringer uten mislighold for kjøpere i Ukraina. På grunn av et tapsfond knyttet til U-landsordningen kunne GIEK ta noe mer risiko.

Gjennom egne midler innbetalt til Norges Sjømatråd gikk næringen i tillegg inn med 90 millioner kroner ekstra til markedsføring av laks, ørret og pelagisk fisk. Deler av disse investeringene ble anvendt i markeder innenfor Den Eurasiske Unionen og bidro trolig til at i første rekke Hviterussland raskt etablerte seg som et voksende marked, ikke minst for bearbeiding av sjømatprodukter som ble videreeksportert til Russland. Det russiske importregimet åpnet for en slik legal adgang til å omgå importforbudet. Gjennom det felles veterinære regelverket satt imidlertid Russland - gjennom veterinærtjenesten Rosselkhozadzor - med et betydelig grep på hvilke selskaper som blant annet skulle kunne eksportere sine produkter til Hviterussland. Dette "grepet" viste Rosselkhozadzor sommeren 2015 at de ville nyttiggjøre seg i større grad for å kunne styre hvilken handel som skulle være mulig mellom Tollunionen og Norge.

Nye hindre ved eksport til Den Eurasiske Unionen/Tollunionen

18. juni 2015 meddelte Rosselkhozadzor i brev til Mattilsynet ønske om å besøke «havbruksbedrifter». Dette skjedde altså selv om det russiske markedet var stengt for direkte import av sjømat fra Norge. Mattilsynet valgte å besvare henvendelsen positivt, ettersom det var inngått en avtale mellom Rosselkhozadzor og Mattilsynet om tilgang til inspeksjoner i Norge. Mattilsynet ga i sin tilbakemelding 29. juni 2015 uttrykk for at første praktiske mulighet for inspeksjoner var i slutten av august.

I samråd med Sjømat Norge ble det også enighet om å forsøke å få pelagiske virksomheter inkludert i inspeksjonene, ettersom flere hadde gitt uttrykk for ønske om å bli inspisert og godkjent for eksport til Den Eurasiske Unionen/Tollunionen. I forbindelse med siste inspeksjon av veterinærmyndigheter fra Tollunionen, utført av Hviterussisk veterinærtjeneste i desember 2014, var det i tillegg uavklart markedsadgang for to pelagiske virksomheter.

31. juli 2015 ble det mottatt nytt brev fra Rosselkhozadzor med ønske om inspeksjoner fra 24. august. Tidspunktet var i tråd med hva Mattilsynet hadde meddelt Rosselkhozadzor som første

mulige etter sommerferien. Det ble uttrykt ønske om å inspisere 26 lakseselskaper, dvs alle som var godkjent som leverandører til Tollunionen av både fersk og fryst fisk. Det ble raskt avklart at den varslede inspeksjonsrunden ikke var koordinert med hviterussisk veterinærtjeneste.

Det kom videre tydelige signaler om at inspeksjonen var politisk initiert, med hensikt å begrense/strukturere tilførselen til Russland/Tollunionen. Tidlig i august gikk Rosselkhoznadzor blant annet aktivt ut mot innførsel av matvarer via tredjeland; italiensk parmesan og dansk bacon ble tilintetgjort med medias tilstedeværelse «etter ordre fra øverste politiske hold».

Mattilsynet sendte 12. august 2015 et brev til Rosselkhoznadzor, hvor det ble tilkjennegitt at Rosselkhoznadzor var velkommen til Norge på det aktuelle tidspunktet.

I brevet foreslo Mattilsynet inspeksjoner av fire pelagiske anlegg samt 16 laks-/ørretselskaper. Listen over laks-/ørretslakteri ble redusert – særlig med tanke på å ha et antall anlegg som var praktisk håndterbart for to inspeksjonsteam. Det er verdt å merke seg at i avtalen som er inngått mellom Rosselkhoznadzor og Mattilsynet er det uttrykt at det skal være en gjensidighet i forbindelse med inspeksjoner; det skal være enighet om bedrifter 14 dager før inspeksjoner skal gjennomføres.

Rosselkhoznadzor responderte 13. august, samme dag som brev ble mottatt fra Mattilsynet. Nå var forslaget å besøke 14 laks-/ørretselskaper, samt deres «råstoffbaser». Flere av disse var de samme som Mattilsynet hadde spilt inn inspeksjon av. Mattilsynet sendte så et nytt brev 18. august, hvor ønsket om inspeksjoner av både pelagiske anlegg og laks-/ørretslakterier ble gjentatt. Rosselkhoznadzor gjentok nærmest umiddelbart samme dag sitt krav om inspeksjon av 14 laks-/ørretselskaper, samt deres «råstoffbaser».

I samråd med næringens organisasjoner sendte Mattilsynet 20. august et nytt brev, hvor man konstaterte at det ikke var mulig å komme frem til en enighet om liste over selskaper som skulle inspiseres. Mattilsynet avsluttet brevet "at det ikke er aktuelt å fravike listen med norske forslag, der det også ble tatt hensyn til Den Føderale Tjenesten sitt forslag". På denne bakgrunn antok Mattilsynet at det ikke lenger var aktuelt å gjennomføre inspeksjonen som planlagt fra mandag 24. august.

Fredag 21. august besvarte Rosselkhoznadzor ved å stenge ned importen fra 14 virksomheter til Den Eurasiske Unionen/Tollunionen. Stengingen rammet særlig ørretselskapene hardt. Hviterussland hadde gjennom 2015 utviklet seg til å bli det desidert største ørretmarkedet. I første halvår av 2015 ble det eksportert mer enn dobbelt så mye som året før. For å avhjelpe en vanskelig markedssituasjon for ørretnæringen besluttet Nærings- og fiskeridepartementet derfor - etter henvendelse fra Sjømat Norge - at maksimalt tillatt biomasse på konsesjonsnivå for ørret ble økt med 20% fra 2. september 2015 til og med 30. juni 2016. Tiltaket gjaldt alle ørretprodusenter og ikke bare de 14 bedriftene som ble utestengt 21. august 2015.

Utspill fra Hviterussisk veterinærtjeneste om inspeksjoner i Norge

Onsdag 26. august mottok Mattilsynet en henvendelse fra Hviterussisk veterinærtjeneste om inspeksjoner i Norge. I brevet fremgikk ønske om å besøke fem virksomheter; alle blant de 14 som Rosselkhoznadzor "stengte" uka før. Dagen derpå kom nytt brev med ønske om å besøke ytterligere to selskaper og like etterpå ble det pr telefon kommunisert ønske om at flere bedrifter kunne bli inkludert. Tilsammen satt man med en liste på 14 virksomheter; tilsvarende tall og de samme virksomheter som Rosselkhoznadzor stengte uka før. Etter en kort planlegging ble det lagt til rette fra Mattilsynet for inspeksjoner av de 14 virksomhetene i perioden 21. september til 30. september 2015. Mattilsynet inviterte i tillegg til de hviterussiske veterinærene også representanter for de andre veterinærtjenestene innen Den Eurasiske Unionen/Tollunionen. Rosselkhoznadzor koplet seg på, og ved oppstart av inspeksjonene i

Norge stilte det seks hviterussiske veterinærer og tolv veterinærer fra Rosselkhoznadzor. Gjennom tre team ble de 14 virksomhetene besøkt, noe som resulterte i at seks virksomheter fikk gjenåpnet sin adgang til Den Eurasiske Unionen/Tollunionen fra slutten av november 2015.

Fremtidige konsekvenser av den russiske importstoppen

Det er fortsatt høyst usikkert hvor lenge et russisk forbud mot direkte import vil vare. Russiske importører jobber aktivt for gjenåpning av importen, ikke minst ettersom de har mistet mye aktivitet til fordel for Hviterussland. Sjømat Norge har lagt vekt på å ha løpende kontakt med de to største russiske sjømatorganisasjonene i denne forbindelse, bl.a. gjennom møter i forbindelse med matvaremessen World Food i Moskva i september 2015.

Hvis det blir en langvarig importstans, kan dette gi utfordringer med nytt forbruksmønster og nye kunde-/leverandørforhold. Erfaringene så langt er at norsk sjømatnæring i all hovedsak har evnet å takle bortfallet av sitt største enkeltmarked.

Markedsadgang til Kina

Eksporten av norsk sjømat til Kina har også i 2015 møtt vesentlige hindre. Det er vanskelig adgang til enkelte regioner og en uforutsigbarhet som rammer langsiktig markedsinnsats. Siden tildelingen av Nobels Fredspris til kineseren Liu Xiaobo i oktober 2010 har den norske sjømatnæringen gått glipp av en betydelig vekstmulighet i det kinesiske markedet. Det er særlig norsk lakseeksport som er rammet av de kinesiske tilstrammingene, som for en stor del skjer gjennom utvidede veterinærkontroller utført av AQSIQ (Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine, tilsvarende det norske Mattilsynet).

AQSIQ meddelte i desember 2010 at norsk laks ville bli gjenstand for en utvidet veterinærkontroll ved ankomst til Kina. Kontrollrutinene for laks som importeres til Kina ble intensivert på nyåret 2011. Alle forsendelser til Kina ble ilagt karantenetid på inntil 15-20 dager i påvente av nødvendige tester. I praksis medførte dette på et tidspunkt stopp i handelen med fersk laks fra Norge. Det er imidlertid ikke bare laks som rammes ved eksport til Kina. Fiskemel er et annet produkt som sliter med å få adgang.

MILJØ

Rømmingssikring

I juni 2015 ble Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettslaks (OURO) stiftet med basis i forskrift 5. februar 2015 nr. 89 om fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk. OURO og Sjømat Norges involvering i dette arbeidet er nærmere omtalt i eget avsnitt under. For Sjømat Norge er det viktig å understreke at opprettelsen av OURO ikke endrer vårt sterke engasjement i det rømmingsforebyggende arbeidet, verken gjennom vårt eget rømmingsutvalg, eller gjennom andre viktige tiltak som skal bidra til å redusere risikoen for rømming av fisk.

Rømmingstallene for laks er kraftig redusert etter 2006. Mens vi i 2014 registrerte en økning både i antallet rømte laks og i antallet rapporterte rømmingshendelser sammenlignet med 2012 og 2013, erfarte vi i 2015 en nedgang i antallet rømte laks igjen. Vi er dermed fortsatt langt unna de høye rømmingstallene vi hadde i perioden 2002-2006, og det ser ut til at trenden fra denne perioden er snudd. Dette trendskiftet har kommet samtidig med fortsatt vekst i produksjonen og en økning i antallet store operasjoner på sjøanleggene. Vi opplever dessuten en langt lavere terskel blant oppdretterne nå enn før for å melde tap av enkeltfisk og til å rapportere små hull og maskebrudd som teoretisk kan føre til en rømming. Vi ser også at flere rapporterer andre nestenhendelser eller forhold som kan gi mistanke om rømming. Dette er en positiv utvikling. Det gir økt mulighet for å avdekke svakheter eller systematiske feil, og dermed til å forebygge og hindre nye rømmingstilfeller. Sjømat Norges rømmingsutvalg arbeider kontinuerlig for at næringsaktørene skal få raskere tilgang til informasjon fra innrapporterte rømmingshendelser og nestenhendelser, og dette har vært tema på flere møter med Fiskeridirektoratet i 2015.

Tall fra Fiskeridirektoratet viser at det ble rapportert ca. 155.000 rømte laks i 2015. Tilsvarende var det ca. 198.000 rømte laks i 2013, og ca. 287 000 i 2014. Rømmingstallene for regnbueørret har vært svært lave de siste årene, men en større rømming av regnbueørret i forbindelse med orkanen Nina gjorde at rømmingstallet i 2015 økte til ca. 70.000. Samtidig er det verdt å merke seg at gjenfangsten etter denne rømmingen var på nesten 90 %, noe som reduserte et evt. skadepotensial vesentlig. Sjømat Norges rømmingsutvalg har i lengre tid anmodet Fiskeridirektoratet om at også gjenfangsttallene må framkomme av den offentlige rømmingsstatistikken. Vi er godt fornøyd med at dette kom på plass ved Fiskeridirektoratets oppdatering av rømmingsstatistikken i september 2015.

Samlet viser dette at vi er på rett vei, og at arbeidet som blir gjort i bedriftene og på den enkelte lokalitet nytter. De fleste selskap oppfyller sin egen nullvisjon år etter år. Men erfaringene fra uværet Nina i januar 2015, viser også at rømmingsstatistikken kan være skjør, og at det rømmingsforebyggende arbeidet er et arbeid som må pågå kontinuerlig. Sjømat Norge har en nullvisjon når det gjelder rømming av fisk. Denne visjonen er det viktig å holde fast på også i årene som kommer.

Rømmingsutvalget i Sjømat Norge

Sjømat Norge har i 2015 videreført arbeidet med rømmingssikring gjennom sitt eget Rømmingsutvalg som ledes av Tarald Sivertsen. Rømmingsutvalget var raskt ute med initiativ til samarbeid og erfaringsutveksling etter orkanen «Nina» i januar 2015. Det ble raskt innledet en tett dialog med Fiskeridirektoratet i etterkant av uværet, og utvalget tok også initiativ til en egen erfaringsssamling for involverte selskap og involverte akkrediterte selskap og inspeksjonsselskap i mars. Hensikten har vært å bidra til å avdekke årsaksforhold, og å videreformidle relevant informasjon og læring til våre medlemmer. Vi brukte også erfaringene etter «Nina» til å revidere Sjømat Norge sin anbefaling omkring bruk av dusør ved gjenfangst etter rømming, samt til å utarbeide en ny veileder for mottak av gjenfangst etter rømming av fisk. Begge anbefalingene / veilederne ligger tilgjengelig på Sjømat Norge sine hjemmesider. Videre ble Sjømat Norges

kommunikasjonsavdeling utfordret til å utarbeide en egen veileder i krisekommunikasjon. Denne veilederen er tilgjengelig for medlemsselskapene på forespørsel til Sjømat Norge.

Høsten 2015 har Rømmingsutvalget vært involvert i Fiskeridirektoratets arbeid med å få på plass forebyggende tiltak etter rømmingshendelsene våren 2015. Direktoratet fant at utløsende årsak til fem av rømmingshendelsene var direkte knyttet til anleggenes fortøyning. I starten av januar 2016 er et utkast til brev til NFD under utarbeidelse, der det gjøres rede for tiltak som må iverksettes fra Fiskeridirektoratets og havbruksnæringens side for å forebygge rømmingshendelser som følge av «ekstremvær» i framtiden. Rømmingsutvalget bidrar også med råd når det gjelder tema for kursene i rømmingssikring i regi av Sjømat Norge.

Kurs i rømmingssikring

I 2014 ble det arrangert ett kurs i rømmingssikring i regi av Sjømat Norge. Dette ga en svært stor etterspørsel etter nye kurs fra hele landet før jul og utover våren 2015, og resulterte i at vi i 2015 holdt totalt 6 kurs fra Stavanger i sør, til Sortland i nord. På fem av disse kursene var opplegget slik at det passet både for ansatte ved sjøanlegg og landanlegg. Til sammen var det ca 400 deltakere på disse kursene. Etterspørselen er fortsatt stor, og nye kurs er under planlegging både i Tromsø, Alta, Bodø og Bergen for våren 2016.

Med så stor interesse for kursene er det viktig at disse blir så relevante og formålstjenlige som mulig. Målet er å gi innsikt i regelverk og pågående arbeid for rømmingssikring og beredskap. Hovedvekten blir lagt på å formidle informasjon og erfaringer fra rømmingshendelser. Fiskeridirektoratet og flere næringsaktører bidrar til dette på kurssamlingene. I tillegg formidles relevant info fra forskning. I 2015 ble det også satt ekstra fokus på dødfiskhåndtering, ettersom det viser seg at hele 20 av de innmeldte nestenhendelsene eller rømmingshendelsene hadde tilknytning til denne problematikken. De siste par årene har også Brønnbåtnæringen, som en stadig viktigere samarbeidsaktør for havbruksnæringen, bidratt i kursene på en positiv måte til nytte for begge næringene.

Sporing av oppdrettsfisk ved analyse av mineraler

Sjømat Norge er engasjert i sporingsprosjektet FarmSalmTrack, som er basert på elementanalyser av skjell fra laksen. Selskapene SalMar, Marine Harvest og Lerøy Seafood har initiert en utprøving av denne metoden for å spore oppdrettsfisk. Utprøvingen er støttet av Sjømat Norge og øvrige havbruksbedrifter er invitert til å delta i prosjektet. Prosjektet nærmer seg en tilslutning på 60% av næringen, målt i utsatt/produert fisk.

Sporingskonseptet bygger på at det i Norge er stabile geologiske forskjeller mellom ulike områder. Hver elv og hver bekk preges av berggrunnen og løsmassene den renner gjennom. Dette gir hver elv/vannkilde en spesiell sammensetning av sporelementer løst i vannet. Sporelementene tas opp av fisk over gjellene, fraktes ut til skjellene via blodet, og bygges fortløpende inn i skjellene hvor de forblir bundet. Kombinasjonen av ferskvann som renner ut i fjordstrømmene og den nordgående kyststrømmen gjør at også sammensetningen av sporelement løst i vann langs kysten og i fjordene er forskjellig fra sted til sted.

Lakeskjell vokser i takt med fisken, og sporelement i vannet fisken oppholder seg i bygges fortløpende inn i skjellene. Skjell representerer slik en tidslinje og kan på mange måter også betraktes som fiskens ferdsskriver i og med at det kontinuerlig skjer en «naturlig» merking. I praktisk bruk vil metoden basere seg på at en tar ut et referansemateriale fra alle grupper av smolt rett i forkant av sjøsetting, og gjentar prøvetak fra havbrukslokalitetene fisken plasseres i etter at fisken har stått 2 måneder i sjø.

Ved årsskiftet 2015/2016 er analyseutstyr, opplæring og kapasitet på plass. Det er samlet inn skjellprøver av > 37.000 fisk, og ca. 65 % av næringens årsutsett er representert. Det pågår

fortsatt testing av metoden, og planen er at en innen sommeren 2016 skal ha på plass et godt beslutningsgrunnlag for å kunne avgjøre om sporing av laks kan løses ved hjelp av elementanalyser. Så langt er resultatene lovende. Utprøvingen finansieres av medlemsanleggene, Sjømat Norge ved Miljøfondet og FHF, og gjennomføres i samarbeid med VESO, Norges geologisk undersøkelse (NGU) og Veterinærinstituttet (VI).

Nytt obligatorisk miljøfond (OURO)

I februar 2015 ble det nedfelt av Nærings- og fiskeridepartementet ny Forskrift om fellesansvar for utfisking mv. av rømt oppdrettsfisk. Formålet med forskriften er å redusere risiko for genetisk påvirkning fra akvakultur på ville bestander av laksefisk. Den nye Sammenslutningen (OURO) skal vurdere planlegging av tiltak for å redusere forekomst av rømt oppdrettsfisk i elver der overvåkingen ved bruk av årsprosent eller gytefisktellinger viser at innslaget av rømt oppdrettsfisk er lik eller større enn 4 %. I elver der innslaget av rømt oppdrettsfisk er større enn 10% skal tiltak planlegges.

Sjømat Norge er representert med styreleder og nestleder i det nye styret for OURO. I tillegg er det leid ut en 50% stilling fra avd. Miljø og Helse til stillingen som forretningsfører. Styret i OURO består av følgende personer fra Sjømat Norge: Roar Paulsen fra Lerøy Midt (styreleder) og Aino Olaisen fra Nova Sea (nestleder).

Kunnskapsbasert overvåking og forvaltning

Norges Grunneier og sjølaksefiskelag, Elvene rundt Trondheimsfjorden og Sjømat Norge sendte i november 2015 et felles brev til Fiskeridirektoratet med kopi til departementet der vi sammen påpeker behovet for standardisert, presis og skånsom metodikk for overvåking av rømt laks i elv. Organisasjonene mener at dette ikke er tilstrekkelig på plass i dag. Blant annet kan en risikere at tiltak i elv må vurderes ut fra usikre fangsttall som på sin side er benyttet til å beregne/anta en årsprosent i en gytebestand. Størrelsen på gytebestanden kan også være beheftet med stor usikkerhet.

Organisasjonene ønsker derfor at det må velges overvåkingsmetoder som er egnet til å vurdere om innslaget av rømt fisk er under 4 %, mellom 4 og 10%, eller over 10 %. Metodene må kunne gjennomføres med minst mulig påvirkning på villaksen, og de må muliggjøre uttak av rømt laks samme sesong som målingene foretas. Organisasjonene ba også Fiskeridirektoratet om at kilenøter skal være en relevant del av den totale nasjonale overvåkingen. Kilenøter kan brukes til tidlig varslings, og kan trolig i flere områder erstatte undersøkelser i vassdragene så lenge innslaget av rømt laks i kilenøtene viser lave innslag.

I begynnelsen av januar 2016 arrangerte Sjømat Norge et dagseminar om overvåking av rømt laks i elv hvor en rekke forvaltningsorgan og forskningsinstitusjoner deltok sammen med representanter fra havbruksnæringen, elveeierne og sjølaksefiskerne. Hensikten var å oppsummere og diskutere erfaringene fra det gamle Miljøfondet, og å diskutere disse i forhold til forventninger og krav som må settes til den framtidige overvåkingen, der resultatene skal brukes direkte som grunnlag for enkeltvedtak av OURO som forvaltningsorgan.

Klimaspor for sjømat

Sjømat er en klimavinner på matbordet og ligger generelt lavt i utslipp av klimagasser sammenlignet med annen matvareproduksjon. Dette viser tidligere prosjekter som Sjømat Norge har gjennomført i samarbeid med Norges Fiskarlag. Flere av aktørene i sjømatnæringen presenterer nå årlige klimaregnskap for sine bedrifter. Det er viktig for norsk sjømatnæring, både for enkeltaktører og bransjen som helhet, å kunne få fram sammenlignbar og troverdig miljødokumentasjon.

Det er utviklet en ny norsk standard; NS 9418:2013 "Klimaspor for sjømat". Standarden ble ferdigstilt i juni 2013, og gir regler for beregning og kommunikasjon av sjømatprodukters klimaspor fra fiske og/eller dyrking av føringredienser, til forbruk av sjømatprodukter. Standarden gjelder for klimaspor til produkter både fra fangst og akvakultur. Både denne, og en britisk standard som gir spesifikasjoner for sjømat (PAS 2050:2) som også ble ferdigstilt i 2013, har ambisjoner om å forme grunnlaget for en internasjonal standard under ISO-systemet.

I 2012 ble det startet et større internasjonalt samhandlingsprosjekt for redusert klimapåvirkning fra sjømatbransjen. Fra norsk side har SINTEF Fiskeri og havbruk deltatt, finansiert av FHF. Sjømat Norge ledet styringsgruppen for den norske delen av prosjektet, der blant annet representanter fra sjømatnæringen, Fiskarlaget og FHF også var representert. I tillegg til å bidra gjennom standardiseringsarbeidet som er nevnt over, har prosjektet også bidratt til å utvikle et enkelt nettbasert verktøy for beregning av klimaregnskap for sjømatprodukter fra fangst, ei håndbok med informasjon og rettleiding i arbeidet med klimaregnskap, og gjennom å delta i arbeidsmøter for internasjonal samhandling på området.

EUs arbeid med utvikling av regelverk for måling av miljøspor og for miljøinformasjon

Som et ledd i EU sin miljøpolitikk for bærekraftig forbruk og konsum, vil EU at alle produkter som omsettes i det Europeiske markedet skal følges med en helhetlig, klar og troverdig dokumentasjon av de miljøpåvirkninger produktet har forårsaket gjennom sitt livsløp.

EU har utviklet en egen retningslinje for fastsettelse av metode for helhetlig miljøregnskap av produkter: Product Environmental Footprint (PEF) metoden. Nå blir dette videreutviklet med Product Environmental Footprint Category Rules (PEFCR), produktkategoriregler, som gir mer detaljerte regler for måling av fotavtrykk spesifikt for ulike produktkategorier.

Årsaken til at det lages mer spesifikke regler er at ulike produkter, for eksempel sko og laksefilet, har svært ulike produksjonssystemer og livsløp og dermed ulike miljøutfordringer. Produktkategoriregler (PEFCR) må til for å sikre at miljøregnskapet fokuserer på de viktigste miljøutfordringene og de viktigste delene av produktets livsløp. Dette er viktig for å sikre effektive og troverdige miljøregnskap.

Utviklingen av produktkategoriregler kalles for «PEF piloter», og da EU i 2013 signaliserte at de i sin andre bølge av PEF piloter ville inkludere sjømat, søkte Sjømat Norge om å få ta styring over utviklingen av reglene for fisk gjennom å foreslå en "Fish PEFCR Pilot". Denne er nå spesifisert til Marine Fish Pilot. Utviklingen av en PEFCR, dvs. det en PEF pilot skal gjøre, er nøyede definert av EU-kommisjonen. Prosessen baserer seg på at alle berørte parter skal være representert i gruppen som skal foreslå produktkategorireglene. I tillegg er det også definert flere obligatoriske aktiviteter, f. eks. skal det gjennomføres miljøregnskap av de viktigste sjømatproduktene på det europeiske markedet og screening-analyser for å danne grunnlaget for diskusjon av hva regelverket bør inneholde. Senere i prosessen skal også et foreslått regelverk for sjømatprodukter testes av næringsaktører, dette kalles for «supporting studies» og deretter skal det utarbeides en endelig versjon av PEFCR som vil være sluttproduktet i prosjektet. Pilotfasen avsluttes primo 2017.

Klima- og miljødepartementet deltar aktivt i den overordnede styringskomiteen for de ulike pilotene. Komiteen ledes av EU-kommisjonen.

Rent hav – en forutsetning for produksjon av sjømat

Sjømat Norges miljøpolitiske målsetting er tosidig: For det første er det viktig å sikre bærekraftig matproduksjon slik at næringens egen påvirkning på miljøet er innenfor akseptable grenser. For det andre er næringen avhengig av rene sjøområder for å produsere trygg og god sjømat. Derfor har Sjømat Norge også et aktivt engasjement i forhold til potensielle utslipp og gamle miljøsynder både nasjonalt og internasjonalt, som kan være med å redusere mulighetene for matproduksjon i våre kyst- og havområder.

Havmiljøet er under kontinuerlig press både fra akutte utslipp og forurensing som skjer over lengre tid. For å sikre at fiskeri- og havbrukssektoren kan utnytte sitt store potensial har Sjømat Norge pekt på følgende forhold:

- Det skal ikke være skadelige utslipp fra ny eller eksisterende oljeaktivitet. Eventuell ny petroleumsaktivitet i norske havområder må foregå i tråd med miljømessige anbefalinger fra forskere og fagmyndigheter.
- Seismikkskyting er en del av petroleumsaktiviteten og må forbys i områder som ikke er åpnet for petroleumsaktivitet. Sjømat Norge er bekymret for effekten seismikkskyting har på fisk og konfliktene dette skaper mellom oljenæringen og fiskeri- og havbruksnæringen.
- Sjøsikkerheten må økes og beredskap ved akuttutslipp langs norskekysten må bedres.
- Nasjonalt/internasjonalt fokus slik at radioaktive sjøutslipp reduseres betydelig.
- Utslipp til havmiljøet fra øvrige aktiviteter skal reduseres til et minimum.
- Tidligere tiders miljøsynder og forurensende skipsvrak må kartlegges og ryddes opp i.
- Fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning både i de områdene hvor den er til stede og nasjonalt. Hensynet til næringen og dens vekstmuligheter bør derfor vektlegges mer enn i dag når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.

I løpet av 2015 har det vært stort engasjement knyttet til Førdefjorden og Nordic Mining sin tillatelse til utslipp av store mengder gruveavfall og kjemikalier fra Engebøfjellet. Ut fra de omfattende utredninger som er gjort angående potensiell påvirkning på det marine livet, og negative omdømmeeffekter for hele sjømatnæringa, har Sjømat Norge aktivt gått ut og sagt nei til sjødeponi. Mot slutten av 2015 fikk også Nussir utslippstillatelse for deponi i Repparfjorden.

Både Førdefjorden og Repparfjorden er nasjonale laksefjorder hvor det ikke er tillatt å oppdrette laksefisk. Det er et paradoks at matproduksjon ikke er tillatt samtidig med at det gis tillatelse til deponering av store mengder med kjemikalier i samme fjordsystem. Saken viser at det ikke føres en konsekvent politikk og konsistent forvaltning på dette feltet, og Sjømat Norge mener derfor ordningen med nasjonale laksefjorder må oppheves da det ensidig hemmer sjømatproduksjonen og uten at det er gjort forsøk på å evaluere om tiltaket er av noen betydning for villaksbestandene. Sjømat Norge forventer at regjeringen sørger for at fremtidige utslipp fra gruveindustrien ikke skal kunne utgjøre en trussel mot fjordmiljø, gyteområder og sjømattrygghet.

Sjømat Norge har følgende holdning når det gjelder bergverksdrift:

Sjømat Norge er positiv til næringsvirksomhet som utnytter våre felles ressurser så lenge dette skjer på en forsvarlig måte. Sjømat Norge er bekymret for effektene av at våre kyst- og fjordområder kan bli brukt som avfallsplass for deponering av masser og miljøskadelige kjemikalier fra bergverksindustrien.

Deponering av gruvemasser i sjøen blir i mindre og mindre grad brukt i andre land. Deponering kan utgjøre en trussel for det marine liv, matvaretrygghet, omdømmet til sjømaten samt for sjømataktører som har sin aktivitet i berørte områder.

I fremtidige utslippssaker til sjø, hvor det kan være risiko for skadelige utslipp, må det ligge faglige vurderinger til grunn som i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til sjømatnæringen før utslipp eventuelt tillates. Sjømatnæringen er svært viktig for norsk matproduksjon, sysselsetting og leverandørindustrien. Sjømat Norge mener derfor at myndighetene i større grad må vektlegge hensynet til sjømatnæringen i saker hvor sameksistens blir vanskelig.

Dette innebærer bl.a. at:

- 1. Havforskningsinstituttet og NIFES må få styrket sin rådgivningsfunksjon i forhold til effektene av forurensende utslipp og deponering av masser i fjord- og kystområder.*
- 2. Det må opprettes klare rutiner for at Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og sjømatorganisasjoner får alle aktuelle saker til uttalelse.*
- 3. Fiskeridirektoratet og Mattilsynet må få tilstrekkelige ressurser, og et klart mandat, slik at de kan ivareta sitt forvaltningsansvar i disse sakene.*
- 4. Uttalelser fra fagmiljøene, sektormyndighetene og organisasjonene innen sjømatnæringen må vektlegges svært tungt når det skal avveies om utslippstillatelse skal gis eller ikke.*

Sjømat Norge ser for fremtiden at sameksistens med gruvedrift blir vanskelig så lenge det skal deponeres store forurensede utslipp i våre fjorder.

Sjømat Norge engasjerer seg i problemstillinger relatert til rent hav for å sikre at vi kan produsere trygg og god sjømat.

Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring

Ett hav er et forum der topplederne innen petroleumsindustrien og sjømatnæringen kan samarbeide om å utnytte potensialet i begge sektorene og å finne gode løsninger innenfor naturlige konfliktområder. Forumet ble startet i 2012.

Det har blitt jobbet med ulike problemstillinger siden forumet startet:

- Prosjektet «Muligheter og utfordringer for sameksistens mellom petroleums- og sjømatnæringene» utført med bistand av IRIS, viser at sektorene har stor utveksling av kompetanse, erfaring og kapital
- En utredning om beredskapsressurser i nordområdene viser utfordringene ved utvidelsen av aktivitetsområdene samt den økte sikkerheten dette også kan gi for fiskeflåten
- Det har vært arbeidet med rettledning for sameksistens med fiskerisektoren i forbindelse med seismiske undersøkelser. Målet er å finne gode løsninger i fellesskap.
- Det er etablert en «pilotavtale» mellom Norges Fiskarlag og Statoil for løpende dialog under gjennomføring av seismikkaktivitet ifm. makrellfisket i Nordsjøen. Det har videre vært arbeidet med krav til og opplæring av fiskerikyndige på seismiske fartøy.
- I tilknytning til åpningen av Barentshavet sørøst, har det vært arbeidet med løsninger for innsamling av seismiske data. Et samarbeid mellom 33 selskaper reduserte kostnadene til 1/5 sammenlignet med ordinær innsamling av seismiske data og ga høyere datakvalitet ved å benytte kompetanse fra mange selskaper i prosesseringsarbeidet. Færre operasjonsdøgn og mindre ulempe for fiskeriene.
- Det er arbeidet med et større prosjekt SAM-X der det gjennom felles web-kart vises planlagt og pågående seismisk aktivitet, områder med gyterestriksjoner og med fiskeriaktivitet samt plattformer, rørledninger, havbunnsinstallasjoner og brønner.

Sjømat Norge vil fortsatt delta i prosjektet og engasjerer seg i viktige saker relatert til både fiskeri- og havbrukssiden i kontaktflaten mot petroleumsindustrien.

Miljørapport for sjømatnæringen

Sjømat Norge utga den første miljørapporten for en samlet havbruksnæring i 2009. En ny revidert utgave ble utgitt i 2011, og under Aqua nor 2013 kom for første gang en samlet miljørapport for hele sjømatnæringen som også omhandlet villfisknæringen. Rapporten for 2013 ble i likhet med de foregående rapportene oversatt til engelsk, og både norsk og engelsk utgave er tilgjengelig på http://sjomatnorge.no/wp-content/uploads/2014/04/Miljorapport_2013_pdf_korr_web.pdf.

Miljørapporten bygger på fakta og analyser fra Sjømat Norge og næringsaktører, myndigheter og forvaltningen, samt en rekke forsknings- og kompetansemiljøer. Overordnede tema som blir omtalt er produksjon og ringvirkninger i hele sjømatproduksjonen, ulike miljørelaterte utfordringer og tiltak innenfor fangstledd og fiskemottak, slakterier og foredling, fôr og fôrråvarer og akvakultur på land og sjø. Kontroll og overvåking av næringen omtales, likeså miljøsertifiseringer og klimaregnskap. Rent hav er en viktig forutsetning for produksjonen av sjømat og omtales til slutt i rapporten.

En ny samlet nettbasert miljørapport er under planlegging. Gjennom å gjøre rapporten nettbasert, kan den oppdateres fortløpende når faktagrunnlag mv endres eller oppdateres.

Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk

I økende grad opplever næringslivet at butikkjeder og andre krever ulike former for miljøsertifisering for å dokumentere produktenes miljøstatus. Innenfor sjømatnæringen er det en rekke ulike sertifiseringsordninger hvorav mange er knyttet til miljø og miljøpåvirkning av produksjonen. Flere av disse standardene har i tillegg fokus på matvaresikkerhet og HMS, og flere omfatter hele verdikjeden fra fangst og fôr til spiseferdig produkt i butikk. Gode sporingssystemer vil også være et viktig element i denne type standarder. Noen av standardene er Marine Stewardship Council (MSC), IFFO r/s, Aquaculture Stewardship Council (ASC), Friends of the Sea, Best Aquaculture Practices (BAP), Global G.A.P. og British Retail Consortium (BRC).

Normalt er spørsmålet om miljøsertifisering et internt bedriftsstrategisk spørsmål. For fiskeriene er det imidlertid den felles forvaltningen av fisket som avgjør om fisket er miljømessig bærekraftig. Derfor er det naturlig at fiskeriene blir sertifisert i regi av næringen som sådan. Sjømat Norge har derfor arbeidet for at de ulike fiskeriene skal bli miljøsertifisert. Dette gjør at bedriftene deretter selv kan velge om de vil gjennomføre en godkjenningssordning for sine bedrifter og sin produksjon for å kunne benytte sertifiseringsordningen i markedsføringen av produktene.

MSC-sertifisering av alle store konsumfiskerier

De norske fiskeriene er i dag de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Innenfor konsumfiskeriene har næringen i stor grad valgt å sertifisere fiskeriene etter standarden til Marine Stewardship Council (MSC). Dette er det mest anerkjente miljømerket i varehandelen. Fiskeriene etter norsk vårgytende sild, nordsjøsild, makrell, sei og nordøstatlantisk torsk og hyse er MSC-sertifisert. I tillegg er alt rekefiske nord for 62. grader nord, også det kystnære fisket, MSC-sertifisert. Dette fisket er tidligere også sertifisert i regi av både KRAV og Friends of the Sea, slik at fisket har tre ulike miljøsertifiseringer.

Siden april 2012 har MSC-sertifikatet for makrell vært midlertidig inndratt. Makrellen har de siste årene vært utsatt for en større beskatning enn det havforskerne anbefaler. Dette skyldes at Island og Færøyene har innvilget seg selv store kvoter på dette fisket. I et samarbeid mellom organisasjonene i Norge, Skottland, Irland, Danmark, Frankrike, Nederland, Tyskland, England og Sverige er det satt i gang full resertifisering av makrellfisket. Det har siden 2012 vært framgang både i forskning og forvaltning av makrellen. Men resertifisering gjøres også med visshet om at suspensjonen fortsatt kan være i kraft når sertifiseringen er gjennomført. I så

tilfelle åpner en resertifisering for at man på kort varsel kan ta i bruk sertifikatet når omstendighetene har endret seg.

IFFO r/s sertifisering av industrifiskeriene

Fisk som leveres til produksjon av fiskemel og fiskeolje omtales ofte som industrifiskerier. Fiskemel og fiskeolje anvendes blant annet til fôr til lakseproduksjonen. Hvis ulike havbruksbedrifter skal kunne miljøsertifisere sine sluttprodukter, så kreves det i økende grad dokumentasjon av at også dette fisket foregår i henhold til miljømessig bærekraft.

Sjømat Norge og de norske produsentene av fiskemel og fiskeolje har derfor valgt å IFFO r/s -sertifisere følgende fiskerier: Øyepål, kolmule, lodde og tobis. I tillegg er både NVG- og nordsjøsil MSC-sertifisert, noe som innebærer at de også er sertifisert under IFFO r/s. Avskjær fra produksjonen av sildefilet er en viktig råstoffkilde for norske fiskemelprodusenter, og er et godt eksempel på en helhetlig og lønnsom ressursutnyttelse i Norge.

Miljødokumentasjon og klimaregnskap for fiskeindustribedrifter

Sjømat Norge har fått utført en generell miljøkartlegging av fiskeindustribedrifter. Målet med prosjektet har vært å kartlegge hvilken type miljødokumentasjon bedriftene rapporterer inn til offentlige myndigheter, samtidig som prosjektet har sett på energi- og kjemikaliebruk i tillegg til systemer for avfallhåndtering og emballasje.

Det er også utarbeidet et forslag til hvordan klimaregnskap kan utføres for en type fiskeindustribedrifter. Prosjektet er utført av SINTEF- fiskeri og havbruk og resultatene blir brukt til forbedring av miljødokumentasjon for fiskeindustribedrifter.

Revisjon av MOM-standarden

Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg (NS 9410) er revidert og vil bli gjeldene fra februar/mars 2016.

Standarden beskriver krav til hvor det skal overvåkes, hva som skal overvåkes og hvordan overvåkingen skal foregå. De vesentligste endringene er at det kreves en grundig kartlegging før etablering/utvidelse av akvakulturanlegg (forundersøkelse), og krav til plassering av prøvetakingsstasjoner og frekvenser for C-undersøkelser. Standarden er utviklet for bløtbunn. Det er derfor laget en egen prosedyre for undersøkelser på hardbunnslokaliteter. Sjømat Norge har vært med i revisjonskomiteen.

Status for utslipp av næringsalter

Havbruksanlegg har strenge krav til overvåking av miljøtilstanden under selve anlegget og i påvirkningssonen rundt. Selve anleggsområdet overvåkes av en MOM B-undersøkelse hvor frekvensen blir avgjort av miljøtilstanden på anlegget. I snitt viser 92% av undersøkelsene fra 2011-2014 miljøtilstand 1 og 2, som regnes for normaltstand. De siste tre årene har i snitt 7% av anleggene ligget i tilstandsklasse 3 som er mindre god tilstand, og bare 1% i tilstandsklasse 4 som er dårlig miljøtilstand.

Til å overvåke miljøet i sonen utenfor anleggene blir MOM C brukt. Den kartlegger bunndyrfaunaen så langt ut en forventer at anlegget kan påvirke miljøet. Antall undersøkelser rapportert inn til Altinn i 2014 var 174. Av disse lå 93% i tilstandsklasse 1 og 2 som angir meget god og god tilstandsklasse.

Integrert Multitrofisk akvakultur (IMTA) ser på hvordan en kan utnytte næringsaltutslippene fra havbruksanlegg til å dyrke tang og tare og ulike skjellarter i nær tilknytning til anlegget.

Stadig flere havbruksanlegg tester ut konseptet med tanke på å få erfaring og nyttig kunnskap om nye kilder til både mat, fôr og ny type energiproduksjon i årene fremover. Sjømat Norge følger utviklingen i prosjektene fremover.

Miljøovervåking og dokumentasjon

Det pågår prosjekt i Rogaland, Hordaland, Trøndelag og Nordland for å dokumentere hvilken påvirkning havbruksanlegg har på det marine miljøet i form av nærings saltutslipp. Denne dokumentasjonen er viktig for å synliggjøre hvor stor produksjon som er miljømessig bærekraftig og forsvarlig innenfor et område. Denne kunnskapen er også viktig å sette i perspektiv med andre kilder til nærings saltutslipp i arbeidet med vannrammedirektivet, og den er til nytte både for miljøforvaltning og næringen selv ved utvidelse av lokaliteter eller etablering av nye.

Miljøovervåking i Rogaland, Hordaland og Nordland

Overvåkingsprosjektene har som mål å bidra til langtidsstudier av nærings salt, bunnhabitat og makroalger og kartlegge eventuelle endringer over tid. Marin Overvåking Rogaland ble startet av oppdrettsnæringen i Rogaland og ledet av Blue Planet fra 2010. Marin Overvåking Hordaland og Nordland ble startet i 2013. I store trekk er det lave verdier av nærings salt målt fra overflatevann i alle fjorder hvor det er etablert stasjoner både i Rogaland, Hordaland og Nordland. Bunnprøver har også generelt vist gode resultater. Når det gjelder makroalger, er det varierende resultater, og det undersøkes om dette kan knyttes til naturlig variasjon.

Alle tre prosjektene er bygget opp likt og prøvetaking blir gjort i henhold til de til enhver tid gjeldende veiledere som er utarbeidet av Direktorsgruppen for vannforvaltning. Grunnlaget for å fastslå miljøtilstander er basert på klassifiseringssystemet som er utarbeidet i veilederne. Oppdrettsnæringen ønsker å bidra til overvåking av vannkvaliteten i fjorder og kystvann og alle stasjonene er derfor satt i oppdrettsaktive fjorder. For å få en uhildet overvåking er konsultantselskaper leid inn for å ta prøver. Dette blir videreformidlet til partnerne i prosjektet, og rapportene blir også publisert slik at alle kan få tilgang til dem. Resultatene fra alle tre prosjektene blir lagt inn i Vannmiljø og er offentlig tilgjengelige. Nye statusrapporter ble publisert i første halvdel av 2015 for alle tre prosjekt. Man kan også se enkeltresultater på Vannmiljø: <http://vannmiljo.miljodirektoratet.no>.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Prosjektet "Miljødokumentasjon Trøndelag" har som formål å dokumentere miljøeffektene av oppdrettsaktiviteten i Trøndelag. Mer informasjon framgår under kapittelet om aktiviteten i Sjømat Norge Havbruk Midt.

Utrangert utstyr fra havbruksnæringen

God håndtering av alt avfall og av alt utrangert utstyr i alle ledd er viktig også for medlemmene i Sjømat Norge. Det er i dag derfor generelt gode rutiner og ordninger knyttet til alt avfall på land, enten det dreier seg om fiskeindustri eller landbaserte akvakulturanlegg.

Utrangert utstyr som nøter, merd-ringer, fôrslanger, stål og tauverk genereres av havbruksnæringen hvert år. Det er derfor behov for solide og varige returordninger som sikrer effektiv og miljøriktig ombruk, innsamling og gjenvinning av dette. Selv om det varierer noe fra område til område langs kysten, er situasjonen i dag slik at det er mulig å få levert det meste til gjenvinning. Ut fra kunnskapen som framkom i et prosjekt der en vurderte gjenvinningsmarkedet og mulighetene for miljømessig god håndtering av utrangert utstyr, ble det konkludert med at en ikke ville anbefale en vederlagsfinansiert bransjeordning for innsamling og gjenvinning av utrangert utstyr fra havbruk nå.

Sjømat Norge anbefaler havbruksselskapene i ulike områder å sikre en god dialog med de ulike gjenvinnerne. Dette vil bidra til å videreutvikle ordningene slik at de blir best mulig tilpasset behovet i næringen. Sjømat Norge har også bidratt til å utvikle maler som havbruksaktørene kan bruke for å dokumentere håndtering og gjenvinning av utrangert utstyr. Vi oppfordrer alle våre medlemmer til å avhende utrangert utstyr på en miljømessig god måte, og til å sikre seg dokumentasjon på hva som skjer med utstyret etter avhending.

Høsten 2015 ga Sjømat Norge innspill til Miljødirektoratet omkring foreslåtte tiltak mot marin forsøpling. I tillegg til å kommentere vårt syn på en evt. vederlagsfinansiert bransjeordning for innsamling og gjenvinning av utrangert utstyr fra havbruksnæringen, ga vi også i innspillet støtte til en utredning av mulighetene for vederlagsfri levering til mottak i havn av oppsamlet søppel fra havet. Vi kommenterte at vi er av den oppfatning at lett tilgjengelige mottak er et av de aller viktigste tiltakene for å motivere for oppsamling og forsvarlig levering av denne type avfall. Dette gjelder enten avfallet er plukket opp fra havet, eller har oppstått i forbindelse med fiskeri/skipsfart. En vederlagsfri ordning vil sannsynligvis stimulere både bedre og bredere, og bør kunne finansieres gjennom allerede eksisterende gebyr/avgiftsordninger. Sjømat Norge støttet også en videreføring av ordningen med opprydding av tapte fiskegarn og annet utstyr fra fiskeflåten, og ba samtidig om at også oppryddingen av gamle blåskjellanlegg måtte bli en del av denne ordningen. Først og fremst av hensyn til «ghostfishing» og miljøforurensing, men også fordi slikt avfall beslaglegger areal og er en risiko for skipstrafikk og annen næringsvirksomhet i havet. Selv om ikke alt av gammelt eller tapt utstyr som tas opp via opprensningstoktene er egnet for gjenvinning, er det positivt at en del av det som tas opp også kan gjenvinnes via eksisterende gjenvinningsaktører. Dette kan som en bieffekt også bidra til å styrke denne bransjen.

Vannrammedirektivet

EUs rammedirektiv for vann (direktiv 2000/60/EF) har som hovedformål å beskytte og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder (til en nautisk mil utenfor grunnlinja). Forskriften om rammer for vannforvaltningen som gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett, ble vedtatt i 2006 og trådte i kraft 1. januar 2007.

Norge er blitt oppdelt i 11 vannregioner der 11 fylkeskommuner er utpekt som vannregionmyndighet. I tillegg er det 5 områder hvor vi deler vannforekomsten med naboland. Vannregionene er igjen delt opp i vannområder, som igjen er delt opp i vannforekomster. Med bakgrunn i direktivet og vannforskriften skal alle vannforekomster karakteriseres og klassifiseres ut fra miljøtilstand. Miljømålene er at vannforekomstene skal ha svært god eller god miljøtilstand og at tiltak skal iverksettes for at dette skal oppnås.

I første planperiode ble 29 vannområder behandlet. Sektorovergripende regionale forvaltningsplaner og tiltaksprogram ble utarbeidet og forvaltningsplanene ble godkjent ved kongelig resolusjon (juni 2010). Andre planperiode (2016-2021) omfatter resten av vannområdene, samt en oppdatering/revidering av vannområdene i første planperiode.

I kongelig resolusjon (juni 2010) ble følgende anført: *"I de neste planene vil imidlertid alle relevante påvirkninger, herunder rømt fisk og lakselus kunne tas med i karakteriseringen"*. Det vil si at de regionale vannforvaltningsplanene for 2016-2021 i utgangspunktet skulle ta inn mulige påvirkninger fra lakselus og rømming i karakteriseringen av vannforekomstene. Karakterisering av vannforekomster med påvirkning fra lakselus og rømt oppdrettsfisk ble satt på hold i påvente av utviklingen av kvalitetsnorm for villaks og sjømatmeldings bærekraftsindikatorer. Utarbeidelse av faktagrunnlaget og derved arbeidet med karakterisering i forhold til påvirkningen fra lakselus og rømt fisk er forventet å ta tid. Det er ikke gitt et definert tidsløp og frist for ferdigstilling, men karakteriseringen vil gradvis komme på plass ettersom eksisterende og ny kunnskap hentes inn og analyseres. Arbeidet utføres av Miljødirektoratet

med full involvering av Mattilsynet og Fiskeridirektoratet. Inntil avklaringer foreligger skal vannregionene ikke arbeide videre med temaet. Uenigheter som har framkommet i planprosessen belyses i de regionale vannforvaltningsplanene.

Arbeidet etter vannforskriften er et fast, løpende forbedringsarbeid for vannmiljøet. I hver 6-års periode skal vedtatte forvaltningsplaner gjennomføres, samtidig som man arbeider med revisjon av planene. For planene som nå fastlegges for årene 2016-2021 gjelder at sektormyndighetene skal følge opp enkelttiltak slik at disse blir igangsatt innen utgangen av 2018, og miljømål nås innen utgangen av 2021. Samtidig skal arbeidet med revisjon av planene gjennomføres, slik at reviderte planer blir fastlagt i 2021 og gjennomføres fra 2022.

Forslag til regionale vannforvaltningsprogram med tilhørende forslag til regionale tiltaksprogram har vært på høring. Høringsperioden var 6 måneder og Sjømat Norge har avgitt høringsuttalelse til alle høringsnotatene til vannregionene fra Finnmark til Agder. Med bakgrunn i innspill og påpekte mangler ble de fleste av forslagene revidert og sendt på en annengangs høring. Der det var relevant har Sjømat Norge avgitt uttalelser. Fra næringens side ble det fokusert på at sektormyndighetene gjennom sine respektive lover og forskrifter har gode verktøy for å følge opp næringen når det gjelder alle miljøaspektene i bred betydning.

Etter annen gangs høring har forslagene til regionale vannforvaltningsplaner blitt politisk behandlet i de forskjellige fylkeskommunene. Til forskjell fra planene i forrige periode (2010-2015) som ble godkjent ved kongelig resolusjon, skal planen for denne periode (2016-2021) godkjennes av Klima- og miljødepartementet. Dette som et resultat av at myndighet for godkjenning av vannforvaltningsplaner ble vedtatt delegert til KLD i juni. En antar at behandlingen sentralt vil skje i første halvår 2016.

Sjømat Norge vil også videre følge arbeidet med vanndirektivet tett. Sjømat Norge er representert i de forskjellige vannregionenes referansegrupper (de relevante regionene) og nasjonal referansegruppe. Samtidig har vi en tett kontakt med sektormyndighetene innen havbruk (Mattilsynet og Fiskeridirektoratet). I den løpende kontakten med sentrale, regionale og lokale politikere løftes også vannrelaterte, næringsspesifikke spørsmål og problematikk. Gjennom dette arbeidet ønsker vi å påvirke arbeidet med vannrammedirektivet slik at vannkvaliteten blir ivaretatt/forbedret, - noe havbruksnæringen er avhengig av.

HELSE OG KVALITET

Sjømat Norge er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området. For Sjømat Norge er det viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene gitt av Stortinget. Dette gjelder særlig for matdepartementene (Nærings- og fiskeridepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen for mattrygghet og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og trygg sjømat.

Etter Sjømat Norges syn er det fremdeles slik at næringshensynet, f.eks. sikring av like konkurransevilkår og handlingsrom for å produsere sjømat innenfor den fleksibiliteten som ligger i regelverket, ikke blir ivare tatt på en tilfredsstillende måte i utøvelsen av statens generelle matpolitikk slik denne bl.a. er beskrevet i de årlige budsjettproposisjonene. Dette er fremdeles ikke i samsvar med Stortingets forutsetninger i forbindelse med etableringen av Mattilsynet og ved fastsettelse av ny matlov, selv om utviklingen i 2015, som i 2014, til en viss grad, gikk i riktig retning.

Regelverk

Også i 2015 har arbeidet med regelverksutviklingen dreiet seg mye om EUs nye bestemmelser angående de løpende endringsprosessene innenfor hygiene- og fremmedstoff-regelverket for både næringsmidler og fôr, og om annet fôrregelverk.

Sjømathygiene - oppfølging etter Mattilsynets tilsynskampanje i hvitfisksektoren

Mattilsynet gjennomførte i 2013 en landsdekkende tilsynskampanje innenfor hvitfisksektoren for å avklare status i forhold til etterlevelse av regelverket og for å se på forbedringspunkter i eget tilsyn. Mattilsynets oppfølgende tilsyn under vinterfisket både i 2014 og 2015 viser at det jevnt over er bedre regelverksetterlevelse hos mange bedrifter. Det er likevel fremdeles noen bedrifter som ikke har grunnleggende rutiner på plass.

Selv om Sjømat Norge var kritisk til Mattilsynets gjennomføring av kampanjen og til kvaliteten på rapporten, påviste kampanjen alt for mange tilfeller av dårlig etterlevelse av en del grunnleggende krav som skal sikre at produksjonen er i henhold til gjeldende forskrifter. Etter Sjømat Norges oppfatning bør virkemiddelbruken fra Mattilsynets side overfor bedrifter som åpenbart og langvarig ikke makter å etterleve hygieneforskriftens grunnleggende krav for å sikre trygg mat, skjerpes betraktelig, bl.a. ved at virksomhetskarantene tas i bruk som virkemiddel.

Som et tilbud til medlemsbedriftene lanserte Sjømat Norge i februar 2015 e-læringskurset «Sjømathygiene» for ansatte i sjømatbedrifter som gjør det enklere å gjennomføre opplæring og dokumentere nødvendig teoretisk kunnskap om grunnleggende hygiene. E-læringskurset retter seg mot ansatte i alle typer produksjonsbedrifter for fiskerivarer, som for eksempel fiskemottak for villfisk, fiskeslakterier for oppdrettsfisk, fileterings- og bearbeidingsanlegg for både laksefisk fra havbruk, villfanget hvitfisk og pelagisk fisk, krabbemottak, skjellmottak eller lignende. Kurset ble i starten tilbudt på norsk og engelsk versjon med tester på russisk, latvisk, litauisk og polsk i tillegg. På anmodning fra flere større medlemsbedrifter ble kurset også lansert i en russisk fullversjon høsten 2015. Det har tatt tid å gjøre Sjømathygiene godt kjent blant medlemmene og etterspørselen har vært moderat i 2015, men i starten av 2016 synes det som bruken av kurset vil øke betydelig.

EU-forordninger for animalske biprodukter

Nye forordninger som inneholder hygienebestemmelsene for animalske biprodukter dvs. det materialet som ikke brukes til næringsmidler, men går til fôr, destruksjon eller andre spesielle formål, har vært på høring for gjennomføring i Norge. Forordningene er ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen og fremdeles er det gammelt regelverk som gjelder i Norge.

Internasjonalt arbeid

På globalt nivå følger Sjømat Norge aktivt med i arbeidet til Codex Alimentarius og Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE), som utarbeider globale standarder med det formål å ivareta hhv. mattrygghet og god dyrehelse innenfor et regelverk som ikke skal virke handelshindrende. Sjømat Norge deltar også i arbeidet med å utvikle globale ISO-standarder for akvakultur og sjømatproduksjon. Også i 2015 har Sjømat Norge brukt ressurser på arbeidet i Codex-komiteen for fisk og fiskeprodukter og i komiteen for fett og oljer. Sistnevnte komité utarbeider ny Codex-standard for fiskeolje til humant konsum, dette gjøres på vegne av hele den norske fiskeoljeindustrien, og ikke kun Sjømat Norges medlemmer.

Sjømat Norge har også i 2015 arbeidet videre med å få Codex-komiteen for medisinrester i mat til å starte arbeidet med å fastsette grenseverdier (MRL) for alle legemidler som er tillatt brukt til akvakulturfisk i Norge og med særlig vekt på lusemidlene.

Se også omtale under kapitlet om deltakelse i internasjonale organisasjoner.

Hygieneregelverk – utfordringer i forhold til norske myndigheter

I forhold til både hygieneregelverket for næringsmidler og andre bestemmelser innlemmet i EØS-avtalen, har det vært en utfordring at myndighetene snevrer inn handlingsrommet og i liten grad åpner for andre løsninger, selv om det foreligger dokumentasjon på at intensjonen og målene i regelverket er oppfylt. Eksempler på dette er diskusjonen om krav til bruk av sjøvann i anlegg på land, temperaturkrav knyttet til kjøling av fisk og krav knyttet til å bruke kongsnegl som mat. Noe av dette ble omtalt også i meldingen for 2012, og dette illustrerer at regelverksutvikling og forvaltningen av denne ikke er preget av intensjoner om rask fremdrift.

Sjømat Norge sendte i 2014 og i januar 2015 fire klager til Eftas overvåkningsorgan (ESA) på Mattilsynet, Helse og omsorgsdepartementet (HOD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) på grunn av det vi mener er feilaktig gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser når det gjelder ulike hygienebestemmelser knyttet til sjømat og fôr. Sjømat Norge fikk medhold i to av sakene, mens de to andre fremdeles ikke er sluttbehandlet av ESA.

Konsum av sjømat

I norsk ernæringspolitikk er det en klar målsetning at inntaket av sjømat i befolkningen må økes. Dette følges i for liten grad opp av departementene i deres praktiske politikk. For Sjømat Norge har det vært, og er fortsatt, en utfordring å få helsemyndighetene mer aktivt med i arbeidet for å øke sjømatinntaket. Utfordringen fremover er å få til en samhandling mellom de ulike instanser på sjømatsiden og ditto på myndighetssiden, slik at Norges befolkning faktisk spiser mer fisk.

Sjømat Norge deltar i Saltpartnerskapet som er et samarbeid mellom myndigheter, matvarebransje, FOU og interesseorganisasjoner om tiltak som bidrar til å redusere saltinntaket i den norske befolkningen med 15 prosent innen 2018. Sjømat Norge er med i arbeidsgruppen for fiskeprodukter.

Sjømat Norge deltar i helseminister Bent Høies ekspertgruppe på matområdet. Gruppen har hatt fokus på behovet for å redusere konsumet av salt og flerumettet fett og etter hvert sukker.

Sjømat Norge har pekt på at gruppen ikke bare bør ha fokus på hva vi skal spise mindre av, men også hva vi bør spise mer av. Dette som et tiltak for å få helse- og omsorgsdepartementet til å være tydeligere på behovet for økt konsum av sjømat. Statsråden har konkludert med at dette skal tas opp i gruppens videre arbeid. Det har dog ikke skjedd hittil. Det er også fremmet parallelt fra fiskeriministeren gjennom NFDs oppfølging av arbeidet.

Mattilsynet har varslet en gjennomgang av merkebestemmelser for engroseballerte fiskeprodukter i 2016. Sjømat Norge har allerede gitt noen innspill og vil følge opp arbeidet.

Forskning på helseeffekter

Så langt har forskningen på helseeffekter av sjømat hovedsakelig dreid seg om effekten av marint omega-3. Sjømat inneholder også andre viktige næringsstoff som vitamin D, jod, selen og proteiner av høy kvalitet. Foreløpig mangler det dokumentasjon på helseeffektene av sjømat som sådan, og spesielt innenfor andre områder enn hjerte- og karsykdom. Det finnes en del indikasjoner fra befolkningsstudier og dyrestudier om at sjømat også kan ha betydning innenfor metabolsk helse og mental helse. Det er også av stor betydning å vite hvordan bakgrunnsdietten vår virker inn på helseeffektene av sjømat.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) finansierer et sektorovergripende prosjekt til 70,3 millioner kroner som inkluderer både hvitfisksektoren, pelagisk sektor og havbruksnæringen. Prosjektet bærer tittelen FINS (Fish Intervention Studies) og er ledet fra program for sunn og trygg sjømat ved NIFES som har som hovedmål å *“dokumentere sammensetning og forstå helseeffekter av sjømat i et nytte- og risiko perspektiv”*. Resultatene fra prosjektet vil kunne være med på å legge grunnlaget for de neste kostanbefalingene, slik at man i større grad kan gi matvarebaserte, heller enn næringsstoffbaserte anbefalinger. Internasjonalt sett er forekomsten av livsstilssykdommer økende, og ifølge WHO/FAO er sunt kosthold en av nøklene for å forebygge slike sykdommer. Resultatene fra prosjektet vil også her kunne være med å bidra til at befolkningen kan ta informerte valg.

Dokumentasjon av sammenhenger mellom sjømatinntak og folkehelse har også betydning for næringens aktører på flere måter. Spesielt viktig er det at prosjektet ser på sjømatmåltider og ikke kun enkeltingredienser, som mye av eksisterende kunnskap er forankret i.

Eksportfasilitering

Sjømat Norge har i mange år påpekt at det er behov for en modernisering av Mattilsynets arbeid med utstedelse av eksportattester som kan bidra til markedsadgang og ikke virker handelshindrende. På bakgrunn av en bestilling fra eierdepartementene etablerte Mattilsynet et to-årig prosjekt med det formål å effektivisere arbeidet med utstedelse av eksportattester. Målet er at nytt system er på plass i 2018. Sjømat Norge har gitt innspill i oppstartsfasen og vil også i fortsettelsen ha tett kontakt med Mattilsynet i dette arbeidet for å sikre at behovene til norske fiskeeksportører blir godt ivaretatt og at nødvendige endringer gjennomføres fortløpende.

Merking

Det er økende fokus på merking av matvarer både i forhold til minimumskrav til merking, merking av positive egenskaper, bruk av ulike merkeordninger og villedende merking. Sjømat Norge har gitt innspill til utvikling av EU-regelverket for bruk av helse- og ernæringspåstander og til krav i norsk regelverk for å kunne bruke nøkkelhullsmerkingen på fiskeprodukter. I desember 2014 ble EUs forordning om matinformasjon og merking av mat gjort gjeldende i Norge som del av EØS-avtalen, og med dette trådte flere nye bestemmelser i kraft. Kravet om obligatorisk merking av produktenes næringsinnhold, vil tre i kraft 13. desember 2016.

Fiskehelse

Arbeidet med fiskehelse og fiskehelseforvaltning har vært omfattende også i 2015. Ikke minst har regjeringens arbeid med strategi for miljømessig bærekraftig oppdrett krevd mye ressurser for å avklare hvor skillet går mellom sentrale deler av matpolitikken (offentlig engasjement knyttet til kontroll med fisesykdommer for å sikre verdiskapingen i oppdrett) på den ene side, og sikring av miljømessig bærekraft med fokus på kontroll med lakselus på den annen side. Den forrige regjeringens *Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring* gir visse avklaringer i forhold til dette, men det er en gjennomgående utfordring at forvaltningsorganene ikke er konsistente i valg av premisser når f.eks. regjeringens strategi skal følges opp.

For Sjømat Norge har det også i 2015 vært viktig å bidra til at fiskehelseforvaltningen i Norge i større grad harmoniseres med bestemmelsene i fiskehelsedirektivet. Dialogen med Mattilsynet vil fortsatt være meget viktig på dette punkt. Prosessen i EU med utarbeidelse av ny «dyreheslov» som også vil regulere myndighetenes fremtidige håndtering av sykdommer hos fisk, ble viet oppmerksomhet også i 2015. Denne vil dog ikke fullt ut tre i kraft før 2020.

Når det gjelder sikring av fiskehelse, bør innsatsen i tillegg til myndighetenes lovregulerte tiltak, også omfatte samordnede tiltak som gjennomføres frivillig av aktørene, og da basert på gjensidige avtaler og ikke på forskriftsfastsatte bestemmelser. Den koordinerte innsatsen for kontroll med lakselus og arbeidet med å dele kysten inn i tre regioner som i prinsippet skal bli «selvforsynte» med settefisk og slakterikapitet (se nedenfor) er viktige eksempler på slik samordning av tiltak.

I 2015 satte Mattilsynet i gang prosess for endringer i offentlig regelverk knyttet til kontroll med Pancreas disease (PD). Endringene forventes å bli satt i verk i 2016.

Transport av levende fisk

I løpet av 2013 ble det innenfor rammen av samordning mellom aktørene igangsatt arbeid for å dele kysten inn i tre regioner med den hovedhensikt å unngå frakt av smolt og slaktefisk over regionsgrensene. Dette forutsetter at den enkelte region er «selvforsynte» med slakterikapitet og ikke minst smolt. I erkjennelsen av at dette ikke er tilfellet for Nord-Norge i dag, er målsetningen at transport av levende laksefisk over grensene må minimaliseres for å begrense aktiv transport av de smittestoffer slik fisk kan være bærere av. I 2014 ble det fattet vedtak om at soner skal etableres slik at grensen mellom region nord og region midt går langs en linje som settes utfra sydspissen av Bodøhalvøya. Grensen mellom region midt og region syd vil gå ved Hustadvika.

Et tema for samhandling som ble identifisert i 2012, var tiltak for å redusere sannsynligheten for spredning av smitte i forbindelse med transport av levende fisk. I 2015 ble det ferdigstilt retningslinjer for å redusere sannsynligheten for smittespredning ved transport av levende fisk med brønnbåt.

Beredskapsplaner havbruk

Et annet samordningstema var fastsettelse av retningslinjer for utarbeidelse av beredskapsplaner på sone- og/eller områdenivå dvs. over det nivået som er forskriftsfastsatt som en plikt på lokalitetsnivå. I dette arbeidet har Sjømat Norge utfordret Mattilsynet slik at også tilsynsorganet kan bidra til å optimalisere samhandling med myndighetene utenom forskriftsregulert område. En veileder for etablering av slike beredskapsplaner ble ferdigstilt av Sjømat Norge i 2015.

Lakselus

Arbeidet med innspill til, og dialogen med myndighetene knyttet til arbeidet med kontroll med forekomsten av lakselus i havbruk og gjeldende luseforskrift, har vært omfattende og viktig for å bidra til at alle hensyn til sjømatproduksjon og sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft blir ivaretatt optimalt. Sjømat Norge har også i 2015 lagt ned vesentlig innsats i arbeidet med å sørge for kontroll med forekomsten av lakselus i norsk havbruk og i forhold til gjennomføring og videreutvikling av luseforskriften. Intern og ekstern informasjon om lakselussituasjonen og lusearbeidet har vært ressurskrevende også i 2015.

Havbruksnæringen igangsatte høsten 2009 et treårig prosjekt hvor målsettingen var å redusere forekomstene av lus slik at skadevirkningene på fisk i akvakultur og hos frittlevende laksebestander ble minimalisert, samtidig som resistensutviklingen hos lakselus skulle begrenses. Dette ble gjort gjennom å etablere et kontrollregime i havbruksnæringen med målsetning om å holde vedvarende lave nivåer av lus på laksefisk i havbruk.

Målet om vedvarende lave lusenivåer står ved lag, selv om 2015 var svært utfordrende bl.a. pga. redusert effekt av medikamentelle virkemidler. Utprøving av nye ikke-medikamentelle kontrolltiltak i større omfang er en forutsetning for å komme frem til effektive kontrollregimer der bruk av medikamenter må marginaliseres. Både hovedmålene med det langsiktige lusearbeidet og den overordnede strategien for å nå disse målene står ved lag.

Arbeidet med kontroll med lakselus i havbruket har følgende hovedmål:

- Sikre at mengden lakselus i havbruksnæringen holdes på et vedvarende lavt nivå.
- Minimal bruk av legemidler.
- Minimalisere skadevirkningene på fisk i akvakultur og på frittlevende bestander.
- Effektive legemidler mot lakselus skal likevel være tilgjengelig.

Dette skal oppnås gjennom en strategi basert på følgende hovedpunkter:

- Hensiktsmessig geografisk plassering av lokaliteter.
- Koordinerte brakklegginger i hensiktsmessige soner.
- Ikke-medikamentell kontroll med lusemengden i merdene.
- Koordinert reduksjon av lusemengden ved hjelp av biologisk, mekanisk og eventuell medikamentell behandling i en optimal kombinasjon etter omforente kriterier.

Fiskevelferd

Norsk havbruksnæring er opptatt av fiskevelferden og bruker betydelige ressurser for å ivareta denne.

Oppmerksomheten i forhold til fiskevelferd i havbruket er økende. Alle som holder dyr er forpliktet til å fremme god dyrevelferd og særlig de som bedriver kommersielt husdyrhold. Det foreligger en rekke forskriftsfestede krav om sikring av fiskevelferden, men utfordringen er at kvantifisering av fiskevelferd pr i dag må anses som en høyst upresis øvelse.

På samme måte som kunnskapen om ulike fiskearters ernæringsmessige behov i ulike situasjoner er mye mer begrenset enn tilsvarende kunnskap for tradisjonelle husdyr, er forskjellen mellom fisk og landdyr stor når det gjelder kunnskap om;

- hva som ligger til grunn for hvordan et individ føler at det har det,
- hvordan variasjonene er mellom arter og mellom individer av samme art,
- hvilke minimumskrav man må stille til hold av fisk
- og ikke minst hvordan man skal kunne kvantifisere fiskevelferd og deretter sette grenser mellom det akseptable og uakseptable i forhold til lovpålagte krav

Som *Rådet for dyreetikk* har påpekt, vil hensynet til det enkelte dyr ofte måtte veies opp mot andre hensyn. Videre må ivaretagelse av dyrevelferd og eventuelle belastninger som dyr påføres, etter Rådets syn, alltid stå i et rimelig forhold til den nytten mennesker mener å ha av dyreholdet. Ved håndtering av fisk generelt og i forbindelse med sykdomsbehandlinger spesielt, er det særlig viktig at man klarer å holde balansen mellom kryssende hensyn når det gjelder valg av tiltak.

Sjømat Norge mener det er et behov for en felles plattform som grunnlag for å ivareta fiskevelferden i sjømatproduksjonen. På denne bakgrunn vil Sjømat Norge i 2016 utarbeide en policy der basis for ivaretagelse av fiskevelferd i akvakultur, og hvordan man kan dokumentere dette, vil bli skissert.

Fiskefôr

Utfordringer knyttet til fiskefôr som det har vært arbeidet med i 2015, omfatter bl.a. norske myndigheters risikohåndtering knyttet til fiskefôr generelt, forvaltningens videreutvikling av fremmedstoffregelverket og regodkjenning av tilsetningsstoffer i fôr. Dialogen med norske myndigheter har generelt vært god på dette området.

Arbeidet med å bidra til at EUs regelverk på fôrområdet blir tilstrekkelig kunnskapsbasert også når det gjelder fiskefôr, vil likevel være viktig også i 2016 fordi gjeldende regelverk indirekte virker begrensende på mulighetene til å bruke tilgjengelige råvarer i fôr til fisk. Grunnen er at kunnskapen som ligger til grunn for en del av de tekniske kravene i bestemmelsene bygger på matproduksjon i landbruket. Det pågående arbeidet med endringer i forordningen om rester av pesticider i vegetabiler er viktig fremover.

Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn

Sjømat Norge har også i beretningsåret arbeidet med sikring av proporsjonalitet i tiltak og/eller enhetlig tilsyn fra Mattilsynets side i enkeltsaker for medlemmene. Det er en utfordring for Mattilsynet å sikre at deres tilsynsvirksomhet er enhetlig. Dette gjelder både i forhold til håndtering av sammenliknbare risikoer og i forhold til det å unngå geografiske ulikheter. Enhetlig tilsyn betyr ikke at alt skal gjøres likt, men at det ikke må være ulikheter i det handlingsrommet de enkelte virksomhetene har for å velge løsninger for etterlevelse av gjeldende regelverk.

Det er også en utfordring at en del av de pålegg Mattilsynet gir næringsaktørene, er overdimensjonerte i forhold til de justeringer som måtte være nødvendig. Slike vedtak vil ikke være proporsjonale og derfor i strid med matloven. Vel så viktig er det at de kan være unødig ressurskrevende og dessuten virke unødig reduserende på sjømatproduksjonen. Et annet element er at tiltakene virker negativt på konkurransevnen til den enkelte bedrift og/eller sektor.

Risikoanalyse

Som bl.a. angitt i EØS-bestemmelser, skal risikoanalyse ligge som grunnlag for ethvert offentlig regelverk som handler bl.a. om sykdommer, fiskevelferd og sikring av god hygiene i fôr og næringsmidler. Det stilles store metodemessige krav til hvordan dette skal gjøres i praksis.

I den forbindelse er Sjømat Norge aktivt med i dialoger med Mattilsynet, departementer, Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) og vitenskapelige institusjoner, for å bidra til at risikoanalysens tre viktige elementer (risikoberegning, risikohåndtering og risikokommunikasjon) gjennomføres og praktiseres tilfredsstillende i forhold til internasjonale retningslinjer. Det er en utfordring at innhold og metodekrav ikke er sammenfallende innenfor henholdsvis miljøområdet og det som er omfattet av regelverket innenfor rammen av WTO. Dette gjelder også innenfor det matpolitiske området omfattet av EØS-avtalen.

KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT

Også i 2015 er det blitt rettet betydelig oppmerksomhet i offentligheten mot sjømatnæringen. Fiskeri og havbruk er økonomisk sett en stadig viktigere næring for Norge og må dermed være innstilt på være gjenstand for vedvarende interesse og søkelys. Det er viktig at næringen både arbeider for å løse de reelle utfordringene og setter inn kommunikasjonstiltak for å bygge og verne om omdømmet. Næringen må ha som visjon å stå med et sterkt omdømme i det norske samfunnet og at næringen anerkjennes som bærekraftig, seriøs, profesjonell og attraktiv.

Strategisk og operativt kommunikasjonsarbeid inngår i kjernevirksomheten i Sjømat Norge og omfatter både synlige og mindre synlige kommunikasjonstiltak. Sjømat Norge gir råd og støtte til medlemsbedrifter, og samarbeider med relevante aktører i og rundt næringen. Sjømat Norges kommunikasjonsaktiviteter skal understøtte det politiske arbeidet som organisasjonen prioriterer, samtidig som organisasjonen også har en rolle i å ivareta sjømatnæringens generiske omdømme på en best mulig måte i offentligheten. I denne sammenhengen omfatter det aktiviteter overfor medieaktører (redaksjonene i aviser, nettpublikasjoner, radio, tv i inn- og utland) og andre samfunnsaktører (myndigheter, forvaltning, politikere, organisasjoner, næringsaktører osv.).

Som for alle store næringer er det viktig å sørge for bygging og vern av eget omdømme. "Laks er viktig"-kampanjen er ett av en rekke tiltak for å bidra til dette. Målinger fra kampanjen i 2011, 2012 og 13 viser god effekt ved at holdningene til laksenæringen fikk et løft. I 2015 er det arbeidet videre med utvikling av konseptet for realisering av kampanjeaktiviteter av større omfang og i samarbeid med andre organisasjoner, Norges Sjømatråd, næringsaktører og gjennom sponsorater. Den tredje kampanjerunden i rekken ble lansert første uke i 2016 og skal pågå over en lengre periode.

Sjømat Norge har også i 2015 hatt bred kontakt med representanter på Stortinget, spesielt gjennom oppfølging av grupperingene i Næringskomiteen og Energi- og miljøkomiteen. Sjømat Norge har deltatt i åpne høringer i forbindelse med stortingsmelding om havbruksnæringen, handelsmeldingen, Statsbudsjettet og øvrige høringer knyttet til saksfelt som angår Sjømat Norge. Sjømat Norge arrangerte en todagers tur til Brussel med faglig opplegg for Næringskomiteen i forbindelse med verdens største sjømatmesse.

Sjømat Norge har gjennom året arrangert bedriftsbesøk og hatt møter med partiledelsen og andre sentrale politikere i ulike partier. Det er også i 2015 arrangert bedriftsbesøk med faglig opplegg for de ungdomspolitiske partiene. Sjømat Norge har særlig prioritert å arbeide med fremtidens politikere. I løpet av to hektiske dager får man besøkt både et tradisjonelt hvitfiskmottak, pelagisk virksomhet, havbruk og fôrvirksomhet. Tilbakemeldingene på disse turene har vært svært gode både fra næringen og ungdommene. I tillegg gir arrangementene også flere gode oppslag i lokal- og regionaviser. I 2015 gikk denne turen til Kristiansund.

Erfaringene med bedriftsbesøk er positive og bidrar til økt kunnskap om sjømatnæringen.

Sjømat Norge har arrangert åpne temamøter på Litteraturhuset i Oslo, Tromsø og Trondheim for å sette agendaen selv i sentrale saker for sjømatnæringen. Gjennom arrangementene har vi nådd ut til flere som ikke er så kjent med næringen. Også til disse møtene har vi invitert sentrale politikere til å holde innledninger og delta i debatter. Tre av disse møtene er arrangert i samarbeid med Tekna.

Sjømat Norge har i 2015 styrket kontakten og samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene Fellesforbundet, NNN, Industri Energi og Tekna. Vi har i en rekke saker felles syn på

næringspolitikk og mener vi er tjent med å stå sammen i viktige saker. Innspill til havbruksmeldingen er ett slikt eksempel.

Sjømat Norge har i 2015 hatt flere konstruktive møter med elveeiergrupperinger og organisasjonen for sjølaksefiskerne og vi har hatt felles utspill.

Sjømat Norge har også i stor grad pleid kontakt med aktuelle kystkommuner og fylkeskommuner. Dette er særlig aktuelt i havbrukssaker hvor kommunale planprosesser, og fylkeskommunen gjennom forvaltningen av Akvakulturloven, er sentrale for næringsens rammevilkår.

Sjømat Norges nettsted sjomatnorge.no og systemet for utsending av medlemsinformasjon er blant de viktigste kanalene som benyttes til informasjon til medlemsbedrifter/bransje. Gjennom året ble det publisert 113 åpne nyhetsmeldinger/pressemeldinger via disse kanalene. Hver uke distribuerer Sjømat Norge medlemsinformasjon til alle selskaper i hhv industrisektoren og havbrukssektoren. I tillegg distribueres en ukentlig statistikk som viser status og utvikling for lusenivåer og sjøtemperatur langs kysten. Sjømat Norge er også tilstede i sosiale medier.

Sjømat Norge bidrar også til innhold på nettstedet yngel.no hvor en ønsker å spre informasjon om sjømatnæringen til unge personer som søker utdanning og en karriere innen sjømatsektoren. Les mer om dette under kapitlet om arbeidsliv, kompetanse og rekruttering.

Også i 2015 har en rekke medlemsbedrifter etter henvendelse fått rådgivning fra Sjømat Norge knyttet til egen medie håndtering. For å gjøre flere selskaper bedre i stand til løpende medie håndtering, har Sjømat Norge utarbeidet en ny veileder i krisekommunikasjon for sjømatbedrifter. Denne gir anbefalinger og råd om hvordan virksomheter kan bygge opp beredskap og håndtere kommunikasjonsutfordringer på en bedre måte når hendelser oppstår. Veilederen bygger bl.a. på retningslinjer fra Direktoratet fra samfunnssikkerhet og beredskap. Det er også utarbeidet en generell presentasjonspakke som medlemsbedriftene kan bruke hele eller deler av i forbindelse med foredrag og møter i egen regi. Som en del av medlemsservicen sendes både veileder og presentasjonspakke til medlemsbedriftene ved henvendelse.

FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

Sjømat Norge har i alle år hatt sterkt fokus og høy aktivitet på forsknings- og utviklingsområdet. Organisasjonens rolle har tidligere både vært initierende, organiserende og operativt utøvende av felles FoU- prosjekter som næringen har gjennomført. De fleste av prosjektene har vært gjennomført i tett samarbeid med Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF), Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge.

De siste årene er det også blitt gjennomført flere store fellesprosjekt i regi av grupperinger av medlemsbedriftene hvor Sjømat Norge har hatt en administrativ koordineringsrolle. Noen av prosjektene er regionale mens andre er nasjonale. Eksempler på slike prosjekter er Havbruksnæringens Miljøfond, omdømmekampanjer og Nasjonalt luseprosjekt.

Styret i Sjømat Norge har hatt en målsetting om at FHF skal være næringens felles organ for forskning og utvikling. Det er etablert direkte dialogmøter mellom styret i Sjømat Norge og FHF. Den løpende dialogen mellom administrasjonene skal ivareta formidling av resultater fra prosjektaktivitetene og samordningen mellom næringens interesser og øvrig virkemiddelapparat (Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge).

ARBEIDSLIV, KOMPETANSE OG REKRUTTERING

Tarifforhandlinger

Tariffoppgjøret 2015 var et mellomoppgjør hvor forhandlingene foregikk mellom LO og NHO og hvor det kun var økonomi som var tema. For samtlige tariffavtaler som Sjømat Norge er part i (Fiskeindustrioverenskomsten med NNN, Havbruksoverenskomsten med Fellesforbundet og Overenskomst for fiskemel- og fiskefôrindustrien med Industri Energi), ble det gitt kr. 0 i generelt tillegg. Det ble imidlertid foretatt justering av minstelønnssetser for avtalen med NNN og Industri Energi, som følge av reguleringsbestemmelser i disse overenskomstene.

Medlemsbistand

Sjømat Norge har bistått medlemsbedriftene med rådgivning i forhold til arbeidsrettslige spørsmål, samt i spørsmål om tolkning av tariffavtalte bestemmelser. Vi har også bistått medlemsbedriftene ved forhandlinger i lokale tvister om avtaleverket, samt under forhandlingsmøter i oppsigelsessaker.

Sjømat Norge har avholdt bedriftsinterne kurs i arbeidsgiverspørsmål for medlemsbedriftene. Det er også arrangert en tariffkonferanse sammen med NHO Mat og Drikke.

Endringer i Arbeidsmiljøloven

Det ble fra 1. juli 2015 vedtatt en del viktige endringer i arbeidsmiljøloven. De viktigste endringene er:

- Midlertidig ansettelse: Det ble foretatt en viss utvidelse av adgangen til midlertidig tilsetning, gjennom en adgang til midlertidig tilsetning uten vilkår i opptil 12 måneder. Disse reglene er kombinert med begrensninger i form av karantene, kvote, etc.
- Arbeidstid: Grensene for daglig arbeidstid ved bruk av avtale om gjennomsnittsberegning, ble utvidet. Det ble også gitt utvidede rammer for overtidarbeid ved lokal avtale. Disse endringene gir mulighet til større grad av fleksibilitet, ved at arbeidstaker i kortere perioder kan arbeide lenger enn det tidligere regelverk tilsa.
- Pensjonsalder: Grensen for når arbeidsmiljølovens stillingsvernsregler opphører ble hevet fra 70 til 72 år. Samtidig ble grensen for lavere bedriftsintern aldersgrense hevet fra 67 til 70 år. Kriteriene for når man kan ha lavere bedriftsintern grense ble også lovfestet.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Satsingsområdet er knyttet til NHOs handlingsplaner med hovedsatsingen om et mer inkluderende arbeidsliv, herunder de tematiske områdene:

- Ledelse, organisasjon og samhandling
- Økt nærvær - redusert fravær
- Et enklere og bedre regelverk

Arbeid med reduksjon av sykefraværet

Det ble i 2014 inngått en ny avtale om inkluderende arbeidsliv. Dette er en tre-partsavtale mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene. En sentral målsetting for denne avtalen er å innføre felles tiltak som kan bidra til å få ned sykefraværet, øke den reelle avgangsalder og å få flere med funksjonsnedsettelse inn i arbeidslivet. I den reviderte avtalen ble det bla lagt vekt på mindre byråkratisering og mindre bruk av sanksjoner overfor arbeidsgiver.

Sjømat Norge ser det som ønskelig at så mange av våre bedrifter som mulig blir såkalte IA-bedrifter. Foruten de virkemidlene som ligger i IA-avtalen, er en viktig del av sykefraværarbeidet at medlemmene sørger for en tett oppfølging og god dialog med de sykmeldte. Sjømat Norge vil fortsette sitt arbeid med å bistå medlemsbedriftene i dette arbeidet.

I 4. kvartal 2014 lå det legemeldte fraværet på ca. 5,6% for våre bransjer, noe som er relativt stabilt i forhold til foregående perioder.

Sjømat Norge deltar i et HMS-utvalg for havbruksnæringen sammen med Fellesforbundet og Arbeidstilsynet. Her avholder vi regelmessige møter og tar opp utfordringer knyttet til HMS. Vi har også arbeidet med en revisjon av vår brosjyre om Arbeidsmiljø og sikkerhet i havbruk.

Kompetanse – utdanning – rekruttering

Sjømat Norge har det siste året intensivt arbeidet på dette området. Sjømatnæringen pekes på som en av de viktigste pilarer for verdiskaping og velferd i Norge i fremtiden. Det er derfor viktig å utdanne og etterutdanne samt øke kompetansen i næringen. Sjømat Norge samarbeider godt med utdanningsmyndighetene, skoler og opplæringskontorer for å bidra til at næringen får best mulig tilgang til tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. Sjømat Norge er representert med vararepresentant (informasjonssjef Øyvind André Haram) i Faglig råd for restaurant- og matfag (FRRM) og Faglig råd for naturbruk. (FRNA). De fagligere rådene legger premissene og føringer for yrkesutdanningen i Norge.

I tillegg bidrar ansatte og bedriftene på rekrutteringsmesser for å presentere og representere næringen. Sjømat Norge bistår også bedrifter dersom det er behov ved bedriftsbesøk, åpne dager, skoledager og liknende arrangement.

Sett Sjøbein

Fiskeri- og kystdepartementet bevilget i februar 2008 midler til å starte prosjektet Sett Sjøbein for å øke rekrutteringen til marin sektor og bidra til etablering av etter- og videreutdanningstilbud for å øke formalkompetansen i sjømatnæringen. Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) forvalter midlene innenfor rammene som er gitt av departementet, og bransjen har gått inn med en delfinansiering gjennom FHF-fondet.

Sett Sjøbein har to fulltidsansatte i sekretariatet med kontorsted i Ålesund og Trondheim. Disse arbeider med målrettede tiltak for hele næringen. I 2015 endret Sett Sjøbein grafisk profil og lanserte nye nettsider med det mål å framstå mer tilpasset og rettet mot yngre målgrupper.

Regjeringen Solberg la høsten 2015 frem forslag om å stryke bevilgningene til Sett Sjøbein, noe som utløste et påvirkningsarbeid, og midlene ble sikret gjennom støtte fra KrF og Venstre. Sjømat Norge ser det som nødvendig at det drives et eget rekrutteringsprosjekt for næringen. Behovet for utdanning og kompetanse vil øke i årene som kommer.

Boot Camp

Regjeringen bevilget også i 2014 midler til gjennomføring av tre Marine Boot Camp for året 2015. Tanken bak studentkonkurransen er å øke interessen for sjømatnæringen blant andre studieretninger i Norge. Akvarena i Trondheim har fått ansvar for gjennomføringen av tiltaket, der studentene samles, får møte sjømatbedrifter og får en utfordrende oppgave de må løse i løpet av noen dager. Sjømat Norge var vert for den første Boot Camp i 2015 under årskonferansen i Bodø. Studentene som deltok fikk muligheten til å møte næringen, og vinnerprosjektet ble premiært av fiskeriministeren og presentert for hele årskonferansen.

Yngel.no

Som et ledd i å øke interessen for sjømat i Norge, startet Sjømat Norge nettportalen www.yngel.no i oktober 2014. Prosjektet har som mål å få flere unge i alderen 15-25 år til å bli interessert i sjømatnæringen. Nettstedet er bygd opp med både egen LinkedIn-profil og Facebookside, som har vært brukt for å øke interessen for nettstedet. Så langt har nettstedet fått stor oppmerksomhet med nesten 20.000 brukere, i tillegg er nettsiden ofte referert til av fiskerimedieene. Det er etablert et samarbeid med ungdomsnettverket Youngfish, og en rekke yngre arbeidstakere er engasjert for å skrive blogginnlegg om sin jobbhverdag. Fortsatt er yngel.no i en startfase.

Yngel.no ble utviklet i samarbeid med et byrå, men Sjømat Norge valgte våren 2015 å avslutte dette samarbeidet grunnet høye kostnader. I dag driftes nettstedet av to engasjerte yngelmedarbeidere, en redaktør med utdanning fra Norges fiskerihøgskolen/UiT, samt en ung dataingeniør. Det arbeides med videreutvikling av innhold, tjenester og mer permanente driftsløsninger bl.a. i samarbeid med Stiftelsen Norfishing. Målet er å gjøre nettstedet til det ledende rekrutteringsstedet som ungdom naturlig bruker for å hente kunnskap om sjømatnæringen.

Youngfish

Sjømat Norge samarbeider tett med nettverket for unge fiskeriansatte Youngfish, og i 2015 bidro organisasjonen med 40.000 kroner i støtte. I 2015 har informasjonssjef Øyvind André Haram bidratt ved flere arrangementer som Youngfish har gjennomført. Youngfishmedlemmer er også ansvarlig for å skrive blogginnlegg på ovennevnte yngel.no.

DELTAKELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER

Europeiske organisasjoner

På europeisk nivå deltar Sjømat Norge i de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP og AIPCE-CEP). Dette medfører at Sjømat Norge er i en god posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Arbeidet blir stadig viktigere for å kunne få gjennomslag for Sjømat Norges posisjoner når det gjelder regelverksutvikling da beslutningene tas i Brussel og det vil styrke norske posisjoner når de støttes av flere aktører.

- FEFAC (The European Feed Manufacturers' Federation) er den europeiske organisasjonen for fôrprodusenter.
- AIPCE-CEP (Association des industries de poisson de l'U.E) er den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. Sjømat Norge deltar i AIPCEs styremøter og i relevante faggrupper (særlig innenfor matregelverket). I 2015 var Sjømat Norge ansvarlig for å arrangere Aipces generalforsamling. Arrangementet ble avholdt i Bergen.
- Arbeidet i FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for Sjømat Norge. Paul Birger Torgnes er visepresident i FEAP, mens Sveinung Sandvik er leder av "Commission for Cod, Large Trout and Salmon".

Andre internasjonale organisasjoner

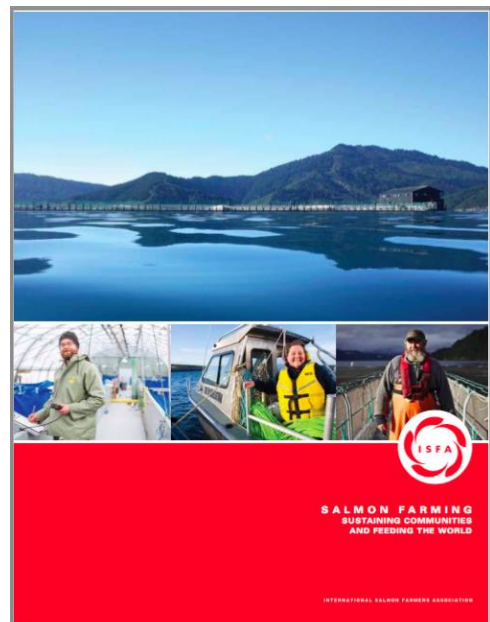
Sjømat Norge er også medlem av ISFA, International Salmon Farmers Association. ISFA er en nettverksorganisasjon for alle lakseproduserende land. De nasjonale foreningene fra Skottland, Færøyene, Island, USA, Canada, Chile og Tasmania inngår sammen med Norge i ISFA. Her samarbeides det bl.a. om beredskapsarbeid og utvikling av globale policy'er for laksenæringen. Gjennom ISFA er det et tett samarbeid med North Atlantic Salmon Conservation Organization, NASCO. Trond Davidsen fra Sjømat Norge har siden 2012 vært valgt president for organisasjonen. For mer info om ISFA, se www.salmonfarming.org.

ISFA publiserte i mars 2015 en større rapport om den globale laksenæringens sosio-økonomiske betydning. Rapporten ble lagt frem i forbindelse med Seafood Expo North America (Boston Seafood Show), med deltakelse både fra norske og canadiske politiske myndigheter.

IFFO (International Fishmeal and Fish Oil Organisation) er den internasjonale organisasjonen for fiskemel- og fiskeoljeprodusenter.

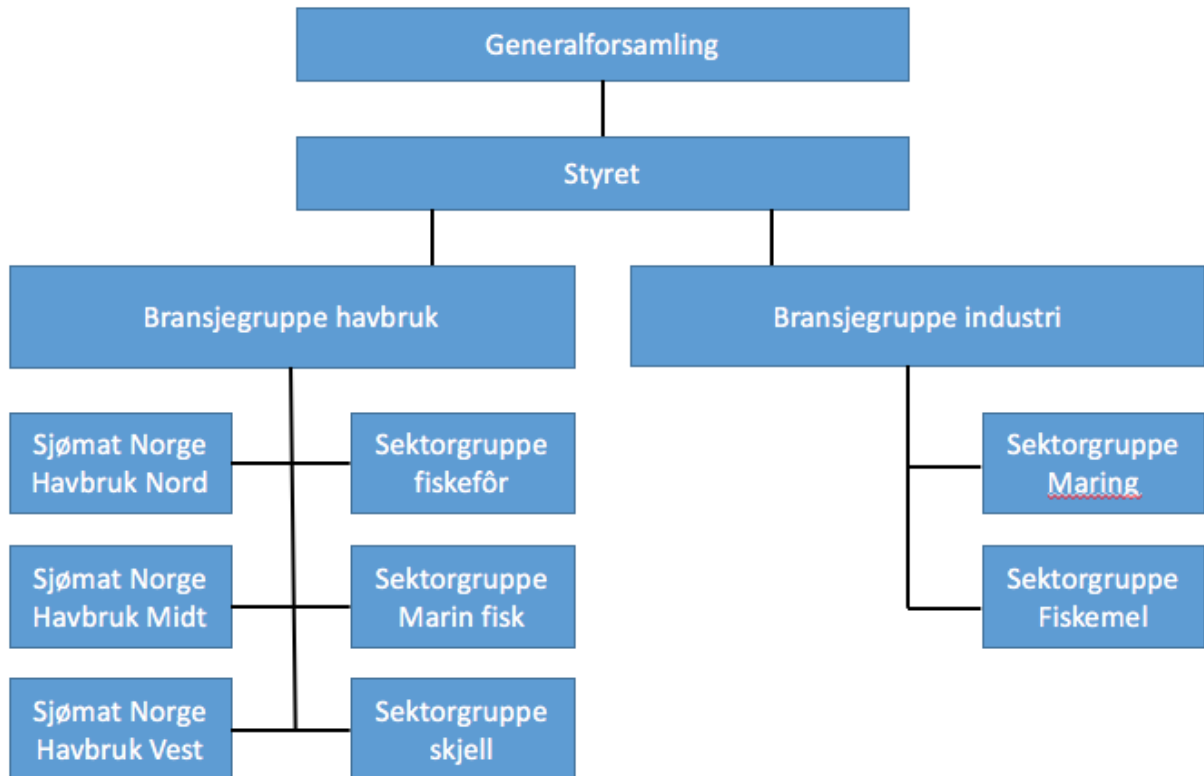
BUSINESSEUROPE er den europeiske arbeidsgiver- og næringslivsorganisasjonen. Denne representerer mer enn 20 millioner store, små og mellomstore bedrifter gjennom 39 nasjonale næringslivsorganisasjoner i 33 land. NHO er medlem.

Sjømat Norge er siden 2013 medlem av Norsk-Russisk Handelskammer og Norsk-Ukrainsk Handelskammer. I 2015 ble Sjømat Norge også medlem av Norsk-Tyrkisk Handelskammer.

TILLITSVALGTE ORGANER

Figuren nedenfor gir en oversikt over organiseringen av hele tillitsvalgtsapparatet i Sjømat Norge pr. utgangen av 2015:

Styret bygger i stor grad sine faglige beslutninger på innspill fra bransjegruppene, og viktige fagsaker for hhv industri og havbruk forankres i disse.

Bransjegruppe industri

Industrisektoren i Sjømat Norge innbefatter fiskeindustrien, fiskemelindustrien, marin ingrediensindustri samt eksporten av tradisjonelle sjømatprodukter fra fangstbasert sektor. Til bransjegruppen er det knyttet egne sektorgrupper for Maring og Fiskemel.

Bransjegruppen er i 2015 blitt ledet av Arne E. Karlsen, Nergård AS med nestleder Merethe Holte, Lofotprodukt AS. Øvrige medlemmer: Hans P. Koppernæs d.y., Vedde AS, Per Gunnar Hansen, Norway Seafoods AS, Ivar Helge Melingen, Pelagia AS, Knut Helge Vestre, Coldwater Prawns Production AS, Knut Haagensen, Jangaard Export AS, Siv Østervold, Hordafôr AS, Harald Sperre, Nils Sperre AS, Rita Karlsen, Br. Karlsen AS, og Geir Rognan, Sommarøy Produksjonslag AS.

I 2015 har Bransjegruppe industri holdt 5 møter og behandlet i alt 45 saker.

Bransjegruppe havbruk

Havbrukssektoren i Sjømat Norge favner fiskefôr- og havbruksaktiviteter (settefisk, matfisk, FoU-aktiviteter mv). Til Bransjegruppe havbruk er det knyttet egne sektorgrupper for hhv

fiskefôr, skjell og marinfisk samt regionale havbrukslag. For omtale av aktiviteten i havbrukslagene se kapittel Havbruk.

Bransjegruppen er i 2015 blitt ledet av Elin Tveit Sveen, Marø Havbruk AS, med nestleder Alf Jostein Skjærvik, Salmar Farming AS. Øvrige medlemmer: Carl-Erik Arnesen, Firda Sjøfarmer AS, Roar Paulsen, Lerøy Midt AS, Jan Sverre Røststad, Biomar AS, Line Ellingsen, Ellingsen Seafood AS, Snorre Jonassen, Cermaq Norway AS, Sveinung Sandvik, Sjøtroll Havbruk AS og Knut Utheim, Grieg Seafood AS.

I 2015 har Bransjegruppe havbruk holdt 8 møter og behandlet i alt 43 saker.

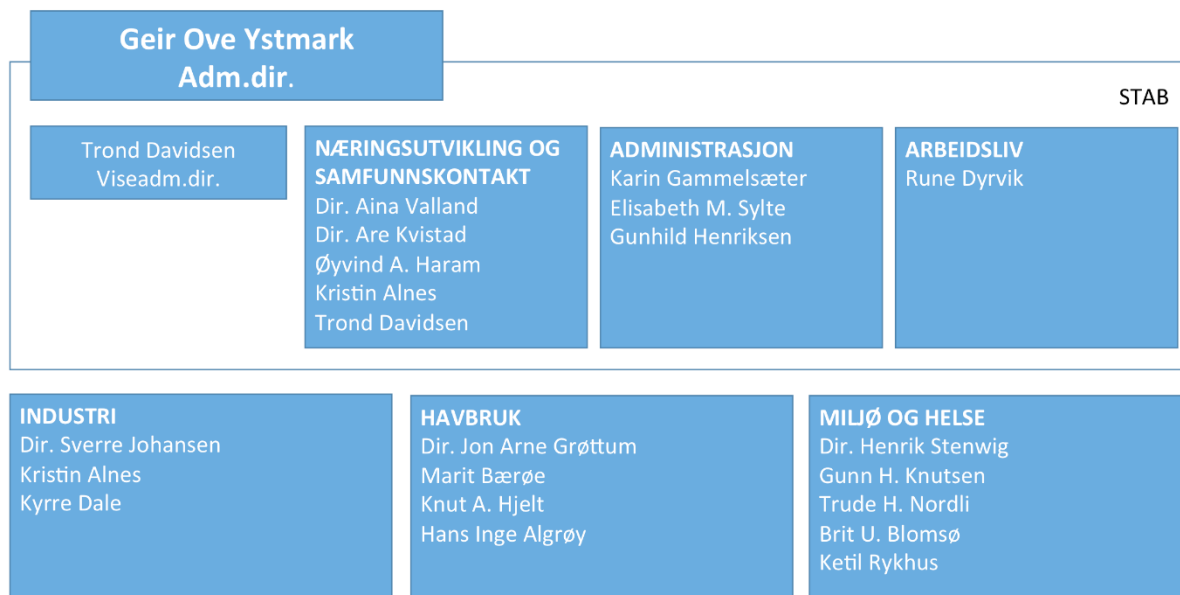
Sektorgrupper

I tråd med vedtak i generalforsamlingen i 2015 der det ble åpnet for nye medlemsgrupperinger i Sjømat Norge, ble det i 2015 lagt til rette for etablering av en ny sektorgruppe under bransjegruppe havbruk. Sektorgruppe teknologi og service ble oppnevnt på nyåret 2016. I første omgang er en rekke selskaper som leverer utstyr og teknologi til sjømatsektoren kommet inn som medlemmer i denne sektorgruppen.

Sektorgruppe marinfisk og Sektorgruppe skjell ble nedlagt på nyåret 2016.

PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ

Ved utgangen av 2015 hadde Sjømat Norge 21 ansatte. Daglig leder er adm. direktør Geir Ove Ystmark. Administrasjonen pr. utgangen av 2015:

Arbeidsmiljøet i Sjømat Norge anses som godt. Organisasjonen har inngått IA-avtale. Det er utarbeidet en felles personalpolitikk for hele Sjømat Norge og det avholdes årlige medarbeidersamtaler. Det ble i 2010 utarbeidet etiske retningslinjer for ansatte.

Sjømat Norges hovedkontor er i Næringslivets Hus (NHO) i Oslo. Organisasjonen har kontorer i Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø. Sikkerhetsaspekter ved de ulike kontorene, som el-

sikkerhet og brannvern, er ivaretatt av felles systemer gjennom de respektive huseierne. Sykefraværet var i 2015 1% sammenlignet med 0,12% i 2014. Det har ikke forekommet alvorlige arbeidsuhell eller skader i løpet av året som har resultert i personskader eller materielle skader.

Ut fra vår vurdering forurenses ikke organisasjonen det ytre miljø. Organisasjonen har som mål å velge underleverandører som har et bevisst forhold til miljøkrav og som for øvrig har en høy etisk standard for sin virksomhet.

Sjømat Norge har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Styret består av 7 menn og 3 kvinner. Diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisk og/eller nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Sjømat Norge er bevisst på å opptre i samsvar med lovens formål.

I 2015 gjennomførte Arbeidstilsynet tilsyn i Sjømat Norge. Det ble gitt i alt fire pålegg knyttet til arbeidsavtaler, opplæring i HMS, bruk av uavhengige stillinger og avviksrutiner. Alle pålegg var ved utgangen av 2015 oppfylt.

Styret i Sjømat Norge

Inger-Marie Sperre (sign)
Styreleder

Geir Molvik (sign)
1. Nestleder

Fredd Wilsgård (sign)
2. nestleder

Arne E. Karlsen (sign)

Vibecke Bondø (sign)

Elin Tveit Sveen (sign)

Arne Møgster (sign)

Jan Sverre Røsstad (sign)

Tore Remman (sign)

Inge Berg (sign)

Geir Ove Ystmark (sign)
adm. dir.

Vedlegg:

Havbruksnæringens miljøfond - årsrapport 2015

Om fondet

Havbruksnæringens miljøfond ble presentert på Sjømat Norge (daværende FHL) sin generalforsamling i Bergen 7. april 2011. Miljøfondet var en del av Miljøløftet. Havbruksselskapene har bidratt med kr 10.000,- pr konsesjon pr år. Fondet har bidratt til å finansiere arbeidet med å redusere mengden rømt oppdrettsfisk i laksevassdragene. Det har vært en stor oppslutning om fondet som har vært frivillig. Fondet har eksistert i fem år. Fra 2015 ble fondet obligatorisk og gikk over i ny statlig organisering.

Miljøfondet har støttet relevante prosjekter etter forhåndsvurdering av søknader i forhold til fondets vedtekter. Fondets midler sto på bankkonto eid av organisasjonen, men midlene ble forvaltet og disponert av oppnevnte nasjonale og regionale styringsgrupper.

Tildeling av midler

Tildelinger til nasjonale tiltak fra Havbruksnæringens Miljøfond ble besluttet av en styringsgruppe bestående av Bransjegruppe Havbruk og en representant fra en NSL-medlemsbedrift. Som hovedregel ble 30% av innsamlede midler anvendt til nasjonale tiltak. Tildelinger til regionale tiltak fra Havbruksnæringens Miljøfond ble besluttet av Regionale Styringsgrupper bestående av det regionale Arbeidsutvalget eller personer oppnevnt av arbeidsutvalget og en representant fra medlemsbedrift i NSL. Representanter fra forvaltning og villaksinteressene var invitert til å komme med innspill til både regionale og nasjonale tiltak.

Det var ingen tildelingsrunder i 2015, men det ble bevilget 2.1 mill kr av restmidler til 11 ulike prosjekter. Noen av disse prosjektene har fått midler over flere år, og flere av prosjektene omfatter tiltak i flere elver.

Sjømat Norge har i den perioden Miljøfondet har eksistert hatt god dialog med miljøforvaltningen, Miljødirektoratet, Fylkesmennenes miljøvernavdelinger og Fiskeridirektoratet for å komme fram til en god prioritering av prosjekter.

Regionale prosjekter

Resultater fra utfiskings- og overvåkingstiltak i 2011, 2012, 2013 og 2014 er sammenstilt i en egen tabell. Undersøkelsene representerer ca. 100 ulike elver fra nord til sør.

I 2015 er det bevilget totalt 1,6 millioner av de regionale midlene. De enkelte tilskuddene varierer fra kr 25.000 til kr 410.000. Disse spenner fra større til mindre prosjekter knyttet til overvåking og utfisking. Tabellen nedenfor viser hvilke prosjekter som har fått midler regionalt siden miljøfondet startet opp.

Nordnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 08.01.2016
Sperrevassdrag i Nordland/prosjekt utmark inkl Lyngen	Uttak i elv	2011-2012-2013-2014	3350000
Ruseprosjektet i Varpa	Uttak i elv	2011-2012-2013-2014	2300000
Tiltak mot oppdrettslaks i Skøelva	Uttak i elv	2012-2014	215000
Saltdalselva	Video		40000
Overvåkning Finnmark	Overvåkning	2012 og 2013	800000
Lakselva-Laukhellevassdraget Senja, felle	Overvåkning, uttak	2013	450000
Lakselva-Laukhellevassdraget Senja, videoovervåkning	Overvåkning, uttak	2014	285000
Overvåkning, skjellprøver og uttak av oppdrettslaks i Finnmark	Overvåkning, uttak	2014 og 2015	450000
Uttak laks Nordland og Troms	Uttak i elv	2015	400000
Overvåkning og uttak i Finnmark 2014-2015	Overvåkning, uttak	2015	250000
Totalt bevilget Nordnorsk			8540000
Midtnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 08.01.2016
Kunnskapsenteret for laks og vannmiljø-Namsen	uttak i elv, genetisk studie	2011-2012	387625
Elvene rundt Trondheimsfjorden	Overvåkning	2012-2013	1775000
Telemetriprosjektet	Overvåkning	mai-des 2012	1300000
Uttak laks Fiskumfoss	uttak elv	mai-okt 2012	60000
Merkestasjon Agdenes	Overvåkning	jun-des 2012	175000
Bærekraftig forvaltning av laks og sjøørret i Møre og Romsdal	overvåkning	2013 og 2014	800000
Tiltaksrettet overvåkning Tr. heimsfj., se på vandringsmønster	overvåkning og uttak	2013-2015	1200000
Totalt bevilget Midtnorsk			5697625
Vestnorsk prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 08.01.2016
Bjerkreim elveeigarlag	overvåkning og uttak	2011-2012-2013-2014	221500
Hardangerfjordlauget-koordinert utfiske	uttak i elv	2012	950000
Suldalslågens forvaltningslag-uttak rømt oppdrett	uttak i elv	2011-2012-2013-2015	261899
Årøyelven-uttak rømt oppdrettsfisk	uttak i elv	2011-2012	120000
Nummedalslågens forvaltningslag	uttak i elv	2011-2012-2013-2015	96000
Etneelva - drift fiskefelle	uttak i elv	2013-2015	900000
Sogndal Jæger og Sportsfiskerlag	uttak i elv	sep.12	50000
Hardangerfjord Villfisklag	uttak i elv	høst 2012-2015	319600
Vikedal Elveeigarlag	uttak i elv	mai-nov 2012	50000
Innsamling og analyse av skjellprøver på Vestlandet	uttak i elv	2013	300000
Årdalselva (ruseprosjekt)	uttak i elv	høst 2013	100000
Voss klekkeri (registeringsfiske)	uttak stamfisk	høst 2013/vår 2014	20000
Gydefisktelling og registrering av rømt oppdrettslaks Vestlandet		høst 2013	500000
Uni Miljø, Uttak av rømt fisk i elvene på vestlandet høst 2014	uttak	2014	750000
Meir laks i elva, utarbeidelse av håndbok, Norsk villaksforv	tiltak i elv, uttak fisk	2014-2015	450000
Kontroll av stamfisk ved gentest, utsortering oppdrettsfisk			
Glomma	kartlegging, uttak	2013	75000
Guddalselva	kartlegging, uttak	2014	33000
Totalt bevilget Vestnorsk			5196999

Nasjonale prosjekter

I tillegg til pengestøtten som er gitt regionalt er det bevilget midler til kilenotovervåkning og drivtelling av nasjonale midler. Til nasjonale tiltak er det bevilget totalt kr 560.000 i 2015. De nasjonale prosjektene som har fått bevilgning siden Miljøfondet startet opp er vist i tabell nedenfor.

Nasjonale prosjekt	Type prosjekt	Tidsrom	Bevilget pr 08.01.2016
Sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	Okt-des 2011	400000
Utredning av metoder for ident rømt laks	Sporing rømt fisk	Jan-mai 2012	700000
Pandora film-artsforståelse, skille villfisk/oppdrettsfisk i elv	Uttak i elv	Jun 2012-april 2013	150000
Etnelva-drift av laksefelle	Uttak i elv	2013-nov 2015	300000
Konseptbevis-genetisk sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	Jun 2012-des 2012	550000
Genetisk sporing av laks fra Raumastammen	Sporing rømt fisk	2013-2015	590000
Telemetriprosjektet Namsen	overvåkning/adferd	2013-2014	894000
Telemetriprosjektet Namsen	overvåkning/adferd	2014	700000
Tiltaksretta overvåkning i Trondheimsfjorden	Overvåkning	2014	1000000
Sporing av laks vha elementanalyser	Sporing rømt fisk	2014 og 2015	3750000
Salmopedia- Kjenn din laks	Uttak i elv/ skille fisk	2014 og 2015	1181675
Drivtelling i Gaula og Orkla	Overvåkning/uttak	2015	410000
Kilenot i Trondheimselvene	Overvåkning	2015	150000
Totalt bevilget Nasjonalt			10775675

Det er bevilget til sammen over 30 millioner kroner til nasjonale og regionale prosjekter i perioden 2011-2015.

Tiltakene gir resultater

Prosjektmidlene som er brukt de årene Miljøfondet har eksistert har gitt gode resultater i form av ny kunnskap og reelle praktiske resultater.

Resultat fra utfiskingstiltak i over 100 elver i årene 2011, 2012, 2013 og 2014

Miljøfondet har via utfiskingstiltak over hele landet undersøkt 71.000 laks i ca. 100 ulike vassdrag. Summert på landsbasis var innslaget av rømt laks 4,5% i 2011, 2,5% i 2012, 2,0% i 2013 og 2,7% i 2014. Hovedvekten av undersøkelsene er gjort under sportsfisket på sommeren. I tillegg er noen vassdrag undersøkt senere på høsten. Medianverdiene for innslag av rømt laks er 3,4% i 2011, 1,6% innslag i 2012, 1,0% i 2013 og 1,3% i 2014. I 2014 hadde altså halvparten av elvene 1,3% eller lavere innslag av rømt laks.

Årstal I	Totalt antall undersøkte elver	Totalt antall undersøkte laks	Antall rømte laks	% innslag	Median	Elver <5% innslag	Elver 5-10% innslag	Elver >10% innslag
2011	12	7,424	336	4,5%	3,4%	8 (67%)	2 (17%)	2 (17%)
2012	62	18,909	476	2,5%	1,6%	48 (77%)	7 (11%)	7 (11%)
2013	82	21,842	443	2,0%	1,0%	63 (76%)	9 (11%)	11 (13%)
2014	67	22,937	628	2,7%	1,3%	49 (73%)	8 (12%)	10 (15%)

I arbeidet er det benyttet ulike metoder som fangst med stang, ruser, dykking og videoovervåking. For å skille mellom villfisk og oppdrettsfisk er det brukt skjellanalyser og gytetelling. All fisk, både antatt oppdrettslaks og villaks, er undersøkt for å gi riktigst mulig beskrivelse av situasjonen i den enkelte elv. 73% av de undersøkte elvene i 2014 (49 av 67 elver) hadde mindre enn 5% innslag av oppdrettsfisk.

Det har vært undersøkt fisk både i sportsfiskesesong og i høstfiske. Erfaring tilsier at for en del vassdrag kommer noe rømt laks opp i vassdragene etter endt fiskesesong. Resultatene fra Miljøfondets prosjekter, som kun omhandler innslag av rømt laks i fiskesesong, kan dermed vise

noe lavere tall enn det som er reelt. Uavhengig av dette ser Sjømat Norge at innslaget av rømt oppdrettslaks i elv går ned, og at dette også støttes av andre forskningsmiljø. Prosjekter som har mottatt midler fra miljøfondet er gjennomført i henhold til gjeldende regelverk, og nødvendige tillatelser er hentet inn. Sjømat Norge har gjennom prosjektbehandlingene hatt kontakt med bl.a. Fylkesmennenes fiskeforvaltere for å sikre oss at prosjektene som har fått midler er i tråd med forvaltningsprinsipper og planer for de respektive elver/ vassdrag.

Ny organisering av miljøfondet fra 2015

Miljøfondet har nå gått over i en ny statlig organisering, gjeldende fra sommeren 2015, hvor det nye fondet er gjort obligatorisk for alle som driver med oppdrett av laks, ørret og regnbueørret. De bedrifter som har sporing på fisken kan søke om fritak for avgift i fra fondet. De som har steril fisk kan søke om redusert avgift. Vedlagt er link til forskrift for den nye Sammenslutningen (OURO) <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-02-05-89?q=forskrift%20om%20utfisking%20av%20r%C3%B8mt>

Nasjonal styringsgruppe

*Roar Paulsen (sign)
leder*

Elin Tveit Sveen (sign)

Sveinung Sandvik (sign)

Alf Jostein Skjærvik (sign)

Line Ellingsen (sign)

Lars Heine Kåsa (sign)

Snorre Jonassen (sign)

Carl-Erik Arnesen (sign)

Knut Utheim (sign)